Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlkхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,
Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дена ◆ ШИНАРА, 12 сентябрь, 1972 шу. ◆ № 110 (5216). Мах 2 кап.

Грозненски района «Засорский» совхозе гуразь дув ка бола алаташ дlадера хийчо еш ба. Зlда лаьтта охьаш латт. Шин сменагlа, бу из болх. Мlalaча неха кийсса лаьтта оьх кхалнаха - механизаторийн Максудова Зинаси Татаева Кусаси. Районе эттара хьалха механизаторий гошал карьерашш ба уж.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьтту) Матаев lаббакl Максудова Зинаи шоьй къонгашта Рамзаев Весхани механизатора говзал lомаеш ба.

Л. Руднев текста сурта.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕЙ ДЕНАЛ АЙДЕ

Хlинц, вай деррига советски халкъа иизаш КПСС XXIV съезда решенеш кхочушъеш тlадарзадьча хана дукхагlдор юкхьаьнцарча парторганизацешшо денлоюх, царна къахьегаикхой серцагlбаха хаьех тийна да.

Парте политика вакхе чекхйовлихьча, белгалдьа КПСС XXIV съезда, парторга меттигех цаl дlалвац юкхьаьнцарча партийни организацешна. Цар болх тоабергбола ниыхьаш денал айдергдола методаш лахар — вешкlаннегlдола дакхар.

Дукха а вай республикий балха партиiа вниьан ярца коллективашта кхьо аьй деш дела юкхьаьнцара партийни организацеш. Масала, цlабех цаl а Грозерча химкомбината юкхьаьнцара партийни организацеш. Даьш республики хьалха латтача предприятийн юкъа болюш хьабоегlа кэ предприятийн. Коммунистий денал айдера, хьалхlрина латта производственни декхарши кхочушдрча коллективна дукккача партийни балха формашш методаш пайда ю партийни организаца. Карагlдьючах яхкачи а ца баш делам керда, производстве дукхаг1а пайда лургбола ньенаш лехи, продукцига дlадаьдае лех а деш балха арадаха лоихъе, мугlарарча болхлошта хьашкам тешаш ньахьега — ишта да партийни организаца хlара коммунистагара ціенхаштта дlадехараш. Из предприятийн ший произвосы кшеистоте ихьехка хана ихь дукхагlа продукци йоккхуригьаш ьвьена хетар. Цхьабеьльда, коммунисташа керда таронаш лахара карагlдьмихар коллективе. Вай республика дукхахча предприятеш, гlншлоя организацей коллективаша хьалхаьцар производстве эффективность лаккьара хиинаша дlайелаь социалистически шуь.

Иштта денал дохаш, кхочушде деза декхараш шен хана дар, хьина коллектив тlахьаьнкха хиняй а «Красный молот» заводе, Октябрьски бурув декттара балхарй управление юкхьаьнцара партийни организацеш.

Коммунистий авангардн лоархlам лаккхбара партийни балха дукхача формашш методаш пайда эц «Красный молот» завода партийни организаце. Партийни собрани дуцца уттаду лешаш йоархlан болюр хуа, уж кийчча шере ниьаса къаьна а къона а коммунисташ. Хlара партийни собрани цар хьиара даньо лоацаш чакхьовла. Цlенхаштта бахь бу производстве тlехьаьтотаршта, къахьегама дисциплина толхаврашта, КПСС Уставной декхараш кхочаш ца дараштa.

Цхьабеьлде хаийата а, иштта дац гlулакхаш республикий цхьйоча юкхьаьнцарча партийни организацешшна. Масала, парткlа вlаштlеьдамушни шой болх «Грознефтехимремстрой» треста юкхьаьнцара партийни организаца. Дукха меттигаш нийсса ункааза коммунисташ шоай авангардни лоархlам кхочеш ца беш, къахьегама дисциплина толхаен, собранеш формальне чакхйоахаш. Цудукъа парторганизаца денала хьежа да производственни гlулакхаш а.

Партийни декхараш кхочашдера коммунистий бехктакхам лакхбара кlоарга хlоаье ду «Севкавгазпромстрой» треста № 7 йолча гlишлошьеча управление партийни организаце а. Кlоаргга уйлане кийчьан ункааза партийни собранеш, гlайlа решенеш кхочашьаре тlахьожам хьаза хеатабу. Цудукъа кlоарга маз болаш, коммунисташ хьинара дlаьа ца лоацаш чакхьовла уж.

Хlинц республика партийни организацешшна партийни документаш хувцара хатал собранеш чакхьовлаш латт. Коммунисташ шоай партийни организацей балха кlоаргга анализ еш, хlарана гlулакхе критически мах беш, КПСС XXIV съезда белгалдьа декхараш кхочашдеча, коммунистий авангардни лоархlам лакхбара де дехараш белгалдеш чакхьоалаш уж. Хlаьта из геттара нийса а да, вай махка lилма-технически прогресс вихьаьнча хьоле нъохьатте лакхдеш производстве парте экономически политика чакхьлиндо бола коммунистий лоархlам.

Шелхаронца бехктакхаме да ер шу вай республика къахьеганхашта, СССР хьаьлн Нохч-Гlалгlайчен автономи 50 шу дуз укх шера. Цу шин дакхача цlой сийна тlаьйца социалистически декхараш доахкий а бехктакхаме а да. Хlаьта йиса ха геттара кlезига я. Цудукъа партийни документаш хувцара хетальча а отчетно-харжаме собранешца а къахьаьтта торнаш тlаблахийта дувца деза коммунисташта маргlдувларех, цар корттарча декхарех.

Юкхьаьнцарча партийни организацей денал айдара формашш методаш дукха я. Эттара хьалха цlарех цаl а партийни собранеш нийчьачен чекхйоахачен коммунисташа хьинаре декъе лоацига, цига тlайlца решенеш кхочашъелга. Даьш дегакхаба деза КПСС Устава хlара ший мугlаре волчунгара дlадехар, цо из кхочашдар хьаддаза а деза. Из гlулакх либерализм формализм юкьоелцаш цlенхаштта лелада деза юкхьаьнцарча партийни организацеше.

Къахьетта бехктакхаме я хlинзара ха юртарча коммунисташта. Тlадоргlаьча шера хьувкъама лард йоллар, хьайбош дизан йlайзачен lаагардахар, чуэцаш йиса юртбоахама культураш хиникхьон цо йойташ чуйца ньинкар цар хьинарах, ложалек тийша да тахан. Цудукъа деррига дe деза юртбоахамирча коммунисташа дlахьан дахча юбилей сийна тlайца социалистически декхараш кхочашдара ньахьегамхой серцагlбахаре.

Производстворе коммунистий лоархlам лекийбергбола, коллективера цар вlинна вlоагlдувргйоле гlулакх да деза. Нъахьетта йоакхо ши бе беза ихетаиа болх ньонача коммунисташа.

Юкхьаьнцарча партийни организацей денал айдара деш йоакхо а еж КПСС райкомашшаи горкомашшан. lона а оьш шерра дlайовзийта еза дикагlа йолча партийни организацей партийни балха формашш методаш, цlенхаштта хьадеха деза лакхохьарча партийни органий решенеш цар кхочашьелга.

ПЯТИЛЕТКА

шоллагlа шу

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

СССР-н Нохч - Гlалгlайчен автономи хьаьнь 50 шу дизара сийна шоаш тlайна социалистически декхараш кхочашдара хьинаре къахьегаш ба укх денощка Ленина цlерагlча Грозненски меккдаьтта чакхдоахачь завода болхлой.

8 бетта плана толамца кхойчашъяьй заводе. Дукха цхьаш я заводе. Царна юкъера эттара дикагlаьраш я вош. Бычкова, Повалиева, Власова, Вязиново культалкеш бола цехаш.

Ветеранашта тlехьа ца бусаш дика толамаш доахаш хьабоагlа ваrирхой сменин инженер Кулаков Леонид, воддхагlвола оператор Хаджиев Хьамид, приборист Тризнов Владимир, кхыбараш.

Е. ЗАХАРОВ,
завода общежите воспитатель.

◻

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ДОХ

Дуга чуэцаш латт Гудермеса района боахамашка. 2643 гектарех 1920 гектар тlа духьал цхьан «Степной» совхозе кхоахах из. 1000 гектара тlара дуга чуйца, бьиниаб цу совхоза къахьегамхой. Юкъера лаьрlача хlара гектара тlара 40 центнер совгlа дуга чуэц ункааза, план 35 мара йоацача.

Чуэйнача дугах 700 тонн паччахьалкхенна дlаеллина кхьинй «Степной» совхоз.

И. КАЛИНИЧЕНКО,
юртбоахама управление гонкитатор.

◻

ЯЛАТ ДlАДУВ

Грозненски района № 2 йолча бахьадаврий - шурий совхоза механизатораша гуразь дув ка бола алаташ дlадера дика хийчо еш. 12 агрегат хилар оахам дем. Шин сменагlа бир цар болх. Графика тlа белгальчьа хана хьалха 2,5 эзар гектар тlа лаьттагlаьнад, мазха бахьхаб.

Хlинз алаташ дlадаташ ба совхоза. Ялат дlаде эттара хьалха агрегат хьай тlа ерзина боккъе саар Бахмадов Махьмада. Шиъ шоекъестана сальциккана Бецилоев Рамзанаца хьалхарча дийнахь нормагlа 13 гектара тlа мара ца дезача 20 гектара тlа гуразь дуо розь дlадийра цо.

— Лаьттана тlоадла йолча хана алаташ дlадер геттара дика долга ахета а деш сихьальб ца болх. Дикен хаинахьен гуразь дув алаташ дlадийна дергда тхо, — боах совхоза кортторча агронома А. Е. Логинова.

Л. РУДНИНИЙ.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

ВlАШТlЕХЬДАЬХА ЧАКХДАХА ЯЛАТ ДlАДЕРА БАЛХАШ

Республика Министрий Совето укх денощка ла а дийгlа дийцар гуразь дув алаташ дlадерах дола дош. Белгалдьаьккар, республика ноагlйолча районашка дукхагlа а тешшаме а ялат телараш гуразь юв культураш хилар. Цудукъа дукккача колхозашен совхозашек, ялат дукхагlа дахара хьакъехьа КПСС XXIV съездо чьча решенешка хьежжа, укх тlехьарча шерашка шордаьд гуразь дув кlан гуразь дув мукхи хlобув лаьтташ, цар хьувкъам лакхбелга вlаштlехьдаьмнаол.

Цхьабакьла, боахамий дукхача кулгалхошен специалисташен боккьонца лоадкlан бий гуразь юча культурай, бизза пайда эцаш дlалув лаьтташ шердара йолча торонех, могйт уж кхераш чуэцарах кхочашъяьна агротехнически бокъонаш телхаяр, прогрессиви приемий кlезига юкъехкуь. Цу деррига хlаьмаца юхаетт ялата хьувкъам лакхбарен из дукхагlа дахарен темпаш, йовкъарле ю республика юрта боадам дегlаберо — 58 процент. Дукхача боахамашка де доагlае даш кхьашкаро дербалаш лохадара, теlан кlенпен моттагаш lдьатарро шаьрьара.

Лаьттанца тlоадал йоацаше хьа а, дукккача боахамашка къаьагlдоах тlоадал чуйолйиташ хий диллара планаш кхочашъелга. Масала, Гудермески районе 148 гектара тlа, е планах 7 процент мара диладаш лаьттах тlоадл чуйолийташ дехка хий.

Дукххча колхозашей совхозашен кхоачам хиlдал lалаашьяьх шоаш гуразь юча культурай фуца, дlаде из кийчдара болд меза делабу.

Вовхамаша госресурсашкара дlанхаьац шоашта хьожадь гуразь дуэча «безостая-1» ялата кlан фу. Ялатпродуктай управлене lалаидац хьахожадь «Кавказ» ялата сортах долча кlан а гуразь буьча мукха а фу республике тlаоьжлга.

Ялат дlадув 1400 совгlа совхозашков, колхозашков, дlаьта хlарамела юкъера лаьрlача 150 гектар кхоач. Цо йиш хулийт гуразь дув алаташ лоацача ханашка дlацийна даха, цхьабакьла, дукхача боахамашка боккьона кийчьаь ьенаш селхаш.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето юрта боахама министерство, совхозий республиканский объединени, «Грознеозо», «Консервлееовощи» объединени, «Скотопром» сом кхьбеча совхозий трестан, райорпеснохкомаш, юрта боатама районаш управленеш, совхозий директораш декхарйла а баьб, колхозий правленешта мога а дахь гуразь алаташ дlадера кийчо ера дахькъера кхоачамбоацараш лоацача ханашка дlадоахьлга, гуразь алаташ дlадера хий ханийле лаьтте оайилен кийчделен, алаташ дlадув техника товаь йоаккхилга мел эш фу вlаоттадeлгeн дlадуьча кондицешца кхоачадeлгeн. Хlаьа лехна цlенхаштта тlахьожам оттаба беза алаташ дlадера балхий лелаwaн дикалан. Брак ньалехаьча моттиг бехх ца беш па а юташ; балхаш ньаьтарра дика вlаштlехьдаьха лоацача ханашкен дlаххача агротехнически боарамен алаташ дlадувьа lалашле деза, этта агрометеологически хьалаш тергал а деш.

Кхы тlа а торонаш лаха ваа гуразь дув алаташ хий ледача лаьтташка дlадерен хий лелка лаьттаи шордедан. Гуразь дув алаташ шоай ханахьон дикен дlадерех моральни материальни поощрени ертйола гlулакхаш кийчде деза, нарад йоацаш къахьегама мах тела системн шерагlа юкъехкахьа еза.

Лаьттанна корттерен алаташ дlаделе хьалхагlен хlара кхай тlа ньча обработка дикал аатагlа хьайберсйола порядок оттае еза балхаш дьараш тlа а ябаьь. Ялата хlадувча култолдем шоала хела а агротехника хlадехараш кхочашьелга lалашде а декхарийла ба агрономаш.

«Горрайисполкомий» председателаш районий юрта боахама управленеш начальникашо декхарийле ба укх гаргарча денощка хlара боахаме гуразь алаташ дlадера кийчо ера гlулакх никта латт хьажа, тlехьиосича полхозийн совхозийн кулгалхой гlулакхий бе боагlлача тайнара мах бе а хоадамболлаш доле гlулакхаш чакхдоакхийта царгара хьадеха а.

Районашка шоайле вlаше тохкамаш де деза алаташ дlаде боахаменш иштта кийчделлий хьожаш, лаьттанна иь корттерен алаташ дlаделе хьалхагlарен обработка дика хилийтара, удобренеш тосара, тlоадал чуйолйиташ хий зиллара, фу, техника кийчьара, селльдашнаш кийчбара къахьтте уйла тlа а йохийташ.

Лаьттанна тlоадал ца тоъаш хиларца дувваделна гуразь дуэш дола алатан оптимальни ханаш боаллуча шахье тlоадал чуйолийташ хий диллачул тlаьвегlа хий дехнача лаьттанна е дlадийначул тlехьагlа хий а дулларгдолаш мера дlаде йиш ю. Хий ца дехнача лаьттанна цу хана дlадуэш дола алатан юкъ-юкъера керлача участокашка, догlаш кийлачул тlехьагlа, дика тlоадалаьча лаьттанка дlадувада. Лаьттанца тlоадал ца хуле, оптимальни ханаш чакхйоалаш а дул тlехьагlа, хенаш бийсанен фегара юкъера температура 10 градуса боарамe бохьониа сенача хана дlаде деза алаташ. Тlехье дуэш доле алаташ фу дукхагlа тоссаш дувлда.

Хьехьожадь гуразь дувча алатий фу республике сиьагlа тlехзара хоадамболлаш доле гlулакхаш чакхдаха деза ялатпродуктай управлене (нач. Абубакаров). «Сельхозтехника» объединени (нач. Ананасов) декхарйла а 1972 шера фоаагlа хьахьожадь алаташ дlадув селлкаш уж толара кишача боарамe запасой оатхалаш. Хlаьта иштта лаьтта оаха агрегаташ а эрозена духьалара техника е гуразь алаташ дlадувргдолча хьина тlаоэлга lалашде.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ШЕРА ПЛАН

«Чечингсельстрой» треста Висаитов Мурад корто латтача № 921 йолча дlа-юха лелача механизировани колонна барзl бетта планаш совгlа 321 эзар сома мазха техноладрагlа гlишлой-монтажни балхаш даьь. Хlаьта шоай плаиза гlишлошьяра шера план тlехкхоачанъяьй. Хlанзале тlадогlача шера чотах 32 эзар сом мазха гlишлой-монтажни балхаш даьь.

Механизировани колонна дукха гlишлош хьаьтаьй укх шера. Царех я 500 тонн чуйoдаш йола овощехранилище, Надтеречни районерча «Гвардейский» совхозе торгони центр, вах чубаха йlенош, кхыйола объекташ. Хlанз хьалъеш латт «Грозгипросельхозстрой» треста здани, «Гипрозем» института здани, микрорайонера 6lа квартира йола цlенош.

Дlа-юха лелача механизированни колонна коллективе укх шера хьалха латташ хьайоагlа Салтамаков lалаудин корте латта цхьоалагlа участок. Укхаза къахьетта дика болх беш ба монтажникаш Гойгиреев Заудин, Мусалимов Юшаl, Абакаров Ильман, электросварщик Юсупов Эльдархьан, штукатураш Вацаева Табаиш, штукатурий бригада бригадир Чиназва lайна, кхы дукхабараш а.

Б. МИСТОЕВ.

СССР хьаьнь ях бlаь шу дизара бола юбилейни Сийлен Знак никкира хьозсам лоаттабеш, балха тlа тlекхина толамаш доахаш хьабоагlа. lоакьа формаш еха машинаш тоаю, кlалаьlца-раацаrда слесарь Кондратов Петр а цу машинай наладчик Ильин Василий а.

Укх тlехьарча кьаь шера Нохч-Гlалгlай химически заводе балха юкъейнхьай цу шиннe сума тlькаьнех совгlа рационализаторски предложени. Завода коллективе сий деш йоах цар цlерах.

СУРТА ТlА: П. Кондратов В. Ильин.

С. ХУГАЕВА сурт.

Гуйрено сихву

ГУЙРЕ... Юртбоахама къахьегамхошта эттара евсгlа а бехктакхамегlйола а ха е ю. Езагlа а бlарччача шера шоаш хьийгача къаь дахьна берахт чуэцангда, бехктаеаме а де дездараш lалашъете дукха бахаш доландаь. Уж дерригаш а цхьатарра сагота да: чуэца ооа, кьаж lаш, свекла, гидуэргаш, кхыйола культураш, хьайбашта корта доакъар lалашде деза, формашта ремонт а йахха ооа, хьатlадеагlача шерарча лаьнигама тешаме лард йола, гуйре дика чуэрза оа. Укх денощка из а районие газетий корттера тема.

«ЛЕНИНА НЕКЪ»

ГАНАРАШ чуэйца ьааьай Назрановски районерча совхоза-техникума коллектив. Кхо бlаь гектар хlарана тlара 11,3 центнер ьааьай.

СССР-н Нохч-Гlалгlайчен автономии хьаьнь ах бlаь шу дизара сийна церхача кьхьо дика толамаш доахаш боахама декагlйолча нахабайнераша Даурбеков lадрахманe, Кандигов Муса, Хамхоев Башир, кхычар.

Совхоза-техникума боахамо паччахьалкхена дlадоьтад 2350 центнер ганараш, план 1500 центнер мара йоацаш. Ганараш дlаха а доахаш латт.

«ЗАВЕТЫ ИЛЬИЧА»

УКХ ДЕНОЩКА дуэдача моттигашка кхоча ялаш ва № 1 йолча Грозненски шурий совхоза корттара агроном М. Б. Белкин. Сетасчача дена белд къонабаьллача хай тlа хул из. Хlинз деррига болх нийса вlаштlехьдаьхха белах, техникая нортlа пайда ларах, мел боаг-боаглаь дlа-хьо къонабараш тийша да.

— Укх шера 4585 гектар дид оса тlа, — боах корттерча агронома, — кьаар 1750 гектар я. Гуразьа ялат дlадувргдола лаьтте оахаш 10—12 трактор я. Норма 4,6 гектар йолча трактористаша Г. Бута, Г. Камынина, Ф. Проскурова, У. Шахтамирова хlара дийнахьа 8—10 гектар аьлта оах.

Совхоза кулгалхоша лаьтта аха хьожлакьй чарам йолe тракторош е. Специалисташ къахьетта терлам тlабоахийт лаьтта дика ахара.

«ЛЕНИНА БАЙРАКЪ»

МАГlАЛБИКА района «Ингушский» совхоза пхоагlча тракторни бригада ганараш чуйца кхаьай. Уж ункааза дlадийнадар 417 гектара тlа.

Планагlа гектара тlара 9 центнер чуэ еаш бор механизатораш. Шоаш дена дош кхочашдьаь цар. Масала, Карнгоев Султан Фаргиев Муса нерте латтача звенонашa вр бlаь-бlаь гектар. Церех хlарена тlара 12,8 центнер ганараш чуденица цар.

Хlинз Султани Мусан сипов кийчьача тьяьара бола беш ба.

«ЛЕНИНСКАЯ ПРАВДА»

УРУС-МАРТАНА района «Горец» совхоза долдар кийчуо бригада «Гермой-лоамакка» тахка йон хьайбош lенгара декахьдолча хьатlаоза йолаеннай.

Машинашца дlакьеча кана йоврагlоацаш ункааза лоахаш ю хьаьа. Цу агрегата тlа болх бош ва тракторист А. Расуев.

Мохлагlа а шофер нощвlаеаргвац лоамаш ньаьнешка вьлл отта машина лелла. Цхьабакьда, водителаша С. Алтаева, Ш. Эльбайщукова, А. Юсупова из болх lалашете дика бу. Массехк дийнахь цар формашка дlайоалай 20 тонн йол.

ХИЙ ДЕХКА-ТlАДОАЛАДУ САРАТОВСКИ КАНАЛ ДАККХА ПРОЕКТ ОТТАЕЧЕН ДОАККХАЧЕН ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАЧА БОЛХЛОШКА, ИНЖЕНЕРАШКА, ТЕХНИКАШКА, ЕРРИГАЧА КОЛЛЕКТИВАШКЕН ОРГАНИЗАЦЕШКЕН

Дола повкъостий!

КПСС Централн Комитето СССР Министрий Советок дег тlара хьакъала вош хий дехка-тlадоаладу Саратовски канал — Поволжье йоккхагlйолча ирригациони объектох цаl — даккха проект оттаечен доаккхачен дакъа лоацаш хинна гlишлонхой, монтажникий коллективаш, беррига болхлой инженерно - технически балхьи дераш.

Саратовски канала чу гlолла хий доладалийтар — СССР хьаьнь 50 шу дизара даха доагlача тайпара пакъадакар духьа лелаечa социалистически ялье дьаккха йоккха къахьегама кочьло. Саратовски канал даккхар Поволжье хий дехкача лаьтташ тlа тешшаме ялати кхыйола юртбоахама культураш кхею йоккхий районаш хьайра парте оттаь шерра программа кхоачашъяра чакхбакха безача боккхача балха юхь дlайолаяр да.

КПСС Централн Комитето СССР Министрий Советок дlакхайкаду, Поволжьерча хин-боахама организацей гlишлонхоша хlанзарча тайпара йола хий дехка системаш хьаяра тоалита хьалханка оттадь декхараш кхоачашдеча керда толамаш дахардолах шоаш дог тийша хилар. Дlайийна хlанаш йовча йокъалца доаттабеча къоасама тешаме средство хургъа лаьттанка хий диллараь йоккхий тороеш хьаела цо юртбоахама производство дlахо дегlайовлайраш советски халкъа вахара боарау тlа-тlа лакхбаран.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ДЕШАРХОШТА — ДЫНА ДУХЬАЛАРА КХЕТАМ

[illegible] а хаьа да, образовани хаьарен школашка тIелам баьлла эгIара хьалха хьахьаркхоча тийша долга. Деша бегIа кагирхой коммунистически дог тийша баьлла дьилхьебара гIуллакх боккхагIбола ниэ бе иэ.

Деша багIача кагирхошта дуьхьа коммунистически кхетамв кертерча лостамах ца! — кагий наьк мехкарийн Iилма-атеистически кхетамца хьалхьайбар.

Дуьна дукхьаш хехтен бахам чIоагIIа лоардIам а бен. КПСС районни комитето ший [illegible] хьалхахьам кхетам атеистически [illegible] болга чIоагIбаьа ергбоша коллективаш е микрорайонаш маьлIиш я.

Оьна геттара дIна кхетаду. Iилман атеизма пропаганда пайдехагIна тайпара, хьелхашпи латтв декхарш кхойчашхара тIаерйа, оперативно, практически нийса лелара дика кийчъян кхеолегиенеш болхлой кадраш хьйа оахта.

Из тергал а деш, коммунистически мерлел Iылмий атеизмин проблемаш Iомаю семинарски группаш вIашагIбохкаре цийъ тIера бийзар парте райкома.

Цу тайпара группаш вIашагIъехкар хьехархойн механически болхлойн коллективашна, дIало йодача хана деша багIарена, къахьегамхой бахкача моттигашка вIа а ухаш, царна мелхашна боккъонца бакъьяна чIоагIIа квалифицированни беседаш, информацеш яра, дый хард уйлаш кхетаман хьагуча а боахаш лекцеш ешара, докладаш яра.

Масала, шахьара цу тайпара дешара кттIа Чу а лаьйа къахьегамхой болча ухилгеи вIашгIIехьдаьккхадо № 39 йолча школе (директор Ш. М. Мегомадов), пропагандин секретарь А. [illegible] Хачиева).

Из дешар дерригашаш хаьа Новый Алды яхача поселкерча цу школа микрорайоне йурдий тобеша шоай гIуллакхаш чIоагIIдар бахьан долаш. Цар хоьшна зулам дора кагирхой а ихийнарий а бIхьалашта.

Поселке а улицашка а бахача наьха схолаш ярс. районе кулгалкемам вIашагIбаттабалара, яттарийн жоьбри сайренаш дра динна чIоагIбаьй массово-политически болх. Цудухьа атеистически пропаганда а ихнча политически мероприятеш а шоай хаииалбй юхатехар цу поселкерча реакцийни секта6 болх.

Хьехна ергбоьааш хилархь цу тайпара дукхха мероприятеш чакхъяьхар № 57 йолча (Я. Д. Мальсагова, А. М. Коболова), № 53 йолча (И. Н. Усаева, А. С. Сайпулаева), № 16 йолча (А. Н. Деребизова, Н. П. Кармановская) школай, горсанэпидстанцие (кертера лор Л. Н. Самойлович, партбюро секретарь Л. М. Самойлову) микрорайонаш.

Цу дерригача хIамаша дика новкъостал даьд къахьегамхошта юкъе бу массово-политически болх чIоагIбаре, СССР кхьайн Нохч-ГIалгIайчен автономин 50 шу дизара, кхелагIча пятилетка шоллагIча шера пачхахьалкхен планаш кхиал дикаца кхочушъе уж оарцагIбахара.

Укх шера Iилман атеизм Iомаеш хиинаб № 8 йолча школа хьехархой (Н. П. Евса, М. Н. Платонова).

Цу семинарски группа дешара программана дерде яьхьай В. И. Ленина произведенеш, КПСС XXIV съезда материалаш, къахьегамхошта коммунистически кхетам баьрах дола партин Советски правительствах лоьхкIамелгаш документаш.

Занятешна кIоаргга таханара дакарца айхха шоаина Iоманаб «Ли хьехилара цуч керттера ностамашь», «Дин деза динош хьахилари цар маIаиш», «ХIинара [illegible] цуч маIаен», «Iилмен [illegible] дына духьала йиэ», хкерош а кхьдола а темаш.

Занятешна кийчлуча хана болхача чулоацам болаш йола рефераташ кийчъяьй хьехархоша, хIаьта царех хIмагIъяраш методически уголока хьахержар, цхьадолч дешархошцен къахьегамхоштен кхетама болх беча хана пайда ийшар.

МоллагIа хIамаьола дика гIуллакхаш хIаявладена а сана, ерригача семинарски группашка хьокане дакъа лоацац а райоша дешархоштен къахьегамхоштен юкъе Iилма-атеистически пропаганда [illegible] пропагандистех хиинаб хьехархой коммунистеш Н. П. Евса, К. И. Борисов, М. С. Черкова, М. И. Платонова. Кхы дераш. Цар кхьаьлла дь агитатораш, политинформатораш, лектораш болаш.

Хьехархара цхьа-цхьа занятеш чакхма яьлчачаь а, классех кулгалхойн хьехархойн дукхха а хьехкхаштагIен безам болашагIен болабелар дешархоштен цар дахьта — полноштен юкъе беседаш, информацеш е, лекцеш еша.

Цу тайпара, практически чакхдахха дехаш хьаьттаа дына дуьхьалара кхетам беларах дола дош. Из а кхьа моллагIча тайпара а ца луш, боккъонца дола вий дохьан хьетта бераш хьа а [illegible] жаш, [illegible] а доьхаш.

Цу гIулахха болх дIаболабаьй школа микрорайоне бахача пахьен цар дезалийн гIулакхаш Iомадара.

Цхьабакъда, из цхьабараштa юкхьанца хийттача тайпара гIулакх а хиинадацар. Собеседованеш еча, хаттараш деча хана дыная [illegible] цкьобараш къайлаххухьар дьнцара шоай гIулакхаш.

Уж тайнара хьахьехар, дьахтешача цхьабараша, масала, Лазаренко Василий саиля бараш, шоай берашта зулам кхетам луш хилар.

ХIана хьехархоша а цу тайпача берий дай-ноаной фамилеш цIераш, хIаьта царна хIарлнеца къаьст-къаьста таьлла бен болх бе. ЭгIара хьалха, урохашка цу берашта дика дукхагIа [illegible] тIаьхьта боьлаб [illegible].

Массане, энерги кхоаре закон, электрически магнитни поля, вещества массехий метро [illegible] законаш хааркаш сана [illegible] тема Iомаечe хана хьехархой дукхагIа хаттараш деран дамел тоьлла дай-ноаной бераш да.

Цу тайпара кийъ лелабарах пайда дикагIа боалл, бераша къмаргIа дакъа лоац школе чакхйоахача мероприятенга, дын Iодалча гIулайхашта хийра долл уж.

Цхьабакъда, дукхха а халагIа дар дын товбашта юкъе болча дьяьна-пхьанашца дуьна. Царна цу темай хьакхьаь вIадла кхьа [illegible] бакам а [illegible]. ДIахстешна [illegible] агIкхе [illegible] ра.

[illegible] ара [illegible] цу [illegible] школа [illegible].

Школаш [illegible] тIахьаран [illegible] производственни коллективашца ерригача вай пачхахьалкхени дукхача общественни организацешта. Производственни коллективашка из болх тIабиллача дикагIа бе кийчо дукхагIа йолаш авторитетне болча [illegible] стаьшта, производстве хьалхалаттараштен, производствени новатораштен.

Ха пеза, вай хамарча ду хьехархоша Iилманна тIахн кергIIнуча мерен шоашта доьна гIулакхаш чIоагIIа гоаза пайда эшаш, хилар а керна кьерсам лоаттабара кхелдан кIоарген эшеш мелаш хилар а.

Из тергал а деш, хьаттIадоагIIча дешара шера № 8 йолча школа семинарски группа дIахь Iомаргья Iилман атеизма проблемаш школа микрорайоне бахача нахьа дын гIулакхаш меллад хьажара процесси. Из болх ниш лоатан болаш хурга: дукхха мероприятеш чакхьяхара наьхьахен дешархошта анкетировани ерцем.

Iилман атеизма бообаьгаш дитта Iомаергья № 91, № 100 йолча школашкерча хьехархой коллективашца а Грозненски машиналькъа больница лоршаш а.

КПСС райкома [illegible] партийни организацешна хьзэ дарздоллир ду, значит беррига [illegible] района интеллигенция политически болхa йоккха опыт кагирхоштен къахьегамхоштен коммунистически кхетам дIалэ дукхагIа балара тIаьрааер дукха.

Т. ЗИНОВЬЕВ.

КПСС Октябрьски райкома пропаганди агитацион отдела заведующий.

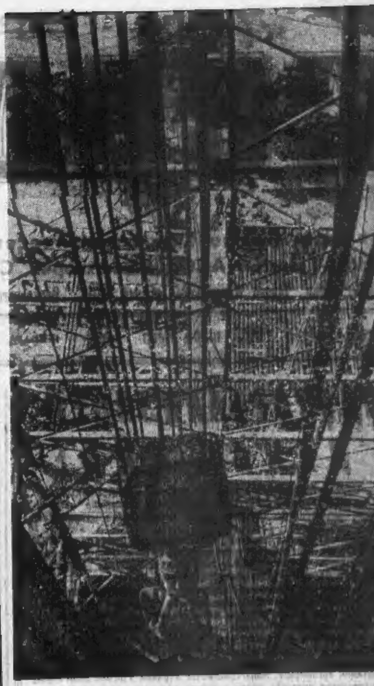

Туркменски ССР. Бурув тохаш бахкай Небитдагски управлене коллективо СССР дьаь 50 шу дуьза ва тIяхоачаш планал совгIа 25 эзар тонн мехкадьтта дакхха деккар тIаьйайд. Укх пятилетке йизэй автоматизаци ергъа Барса-Гельмесе кхача миттиге хийдьтта дешхара процессашта.

СУРТА ТIА: Барса-Гельмесе мехкадьтта доаллача 21-ча скважина цементированни ю.

Н. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОЛИТИНФОРМАТОРАШ

Коммунист Салтаханов дика вовз «Знаменский» винсовхозе. Итт шу да из совхозе болх бу хилара, принципиальни партийни хилар хьахьйкал. Винтехнолог а ва из геттара дикаь яра йоаз цуна йолмеш кхеяха технологи. Ший балха гIулакха хIара денна дукхача производствени участкашка хул из. ХIаьта цкъа хьахьхача алыпшевоге, болхлоша къамаьл дана Iоттаец аттув бола минута дIалоаттаргаш цо болх тоабаргболе гIулакх дуьшара. Гуш да отделене управляющий, агронома гоаш йолаш хилар. Цхьабакъда, балха гIулакхаш дуьцараш чакхьялча цхьаьз беседаш. Къамаьл хул совхоза коллектива гIулакхий хьаькъехье, мехкарча а доазол дехьача а событеш хьакхьехьа. Новкъостанца ший дегарал дуьцалга боккъонца партийни денхар а лоардIам кIоагга дег чу дужадаьд шийна Салтаханова, цун шоллагIа омал а хиине вIаттад из.

Цудухьа партийни организаце цунах тийша тIедиллад цунна лоардIаме гIулакх — политинформатор хулта. Ношика арулани йолаш волча саго. Салтаханов Цунура дукха а хаддана а болх бу ший кхетам лакхбеш. ЦIаккха а туллалийтац цо хIара денара политически событеш. Боккхача безамца, чIоагIIа уйла тIаккйата ладуягI цунга наха. Иштта цар, масала, КПСС ЦК майски Пленума решеней а «СССР хьаь 50 шу дизара кийчо ярах болча КПСС ЦК сошаьа а хьактехьа беседа йолча хана. Беседаш, оалаш ма дарра, событей лер керда йолча хана хилар. ХIаьта а, сиквенна, уйла ца ец даьд ала йиш йолаш хIама дацар царца. Из да информатор дика кхеташ, масса оагIорахьара политически кийчо йолаш, партийни гIулакх цIенхашта кхочашдеш из хилар.

«Братский» винсовхоза болхлойа чIоагIIа сий деш вув политинформатор К. Гиназов. Деша багIараша эгIара хьалхе легаза хийтар цо юбилея — СССР хьаьй Нохч-ГIалгIайчен автономи 50 шу дизара сийна цар (хIарана къаьст-къаьстан цхьанен) тIайкна социалистически декхараш. Уж декхараш укх тайпара да:

— хIара гектара тIара 25 центнер хьажкIий яккха еза — пленарIа лаврхIача 20 центнера меттел.

— Декхар доккха да, — аьлар информатора. — Цхьабакъда, хийшна кхочашдулургдолаш а да. Из кхочашдара агротехника правилаш йиза кхочашъе, дисциплина дика хила, болх дика вIаштIехьабьаккха хила беза.

Дуьнен халкъашта юкъерча гIулакхех лаьца, дика къамаьл ду Мамакаев Альви Аюбовича. Язъяь конспект уллар цуна дьаьхаяка, цхьабакъда, из цу тIа Iоттаьжацар. США-с Вьетнаме лоттабеда бIохача тIемаьх дуьцаш.

Вахаро хьалхаьнкха беседа йолаенача хьалхарча минуте а деча гучалаьлар политинформатора шийпен шийца деша багIаре юкъе контакт эттатга. Американски агрессоро лелабу реакцийни хилара тешал дешйола аргументаш дукхагIа ма хул чIоагIлоро из контакт. Соьа бIаргагора политинформатора дохкал а эгIазал а цхьатарра гIеттахта. ХIана аьлча Вьетнаме американски агрессо юкъара хаза юкъ-дукьа шийнии бIаргeайха фашизм легаухар Мамакаевн. Бакъда, ший новкъостанца цхьана цо эгIара хьалха тIом болабелча йицлургIоапаш дег чу йижача цу байсам дена тахан итт шу совгIа ха дьиай. Цу хана, цу байсонара тIом чакхбьйнчул тIехьагIа КПСС членалла хIачайнар Мамакаев. Цул тIехьагIа массо мера Iнфшай цо новкъостанца тIема халонаш. Атаке яхаб, бачча [illegible] юкъера [illegible] шелая хий [illegible] дьаьахд.

АргIанаша занятена цо кийч массала лу книжках хул цуьна гоникаш. В. И. Ленина том [illegible].

Мамакаев хIинэ пенсионер ва. Дика [illegible] хIамаша [illegible] хьахьеламе шийгара телача хьокхамца нахьа легаш уравуттара.

Массе тайпарча дешеех беркате болх бен бола политинформатораш кIезига бац, масала Пальчак Петр Иммануилович, Дулуев Абу, Новиков Виктор Петрович, кхьйбараш.

Р. МУРТАЕВ.

КПСС Надтеречни райкома пропаганди агитацион отдела заведующий.

РАПОРТ ЛУ КЪИЛБАСЕДЕРЧА МАГНИТКО

ЧЕРЕПОВЕЦ. (ТАСС корр.). Ер шу хьаьдотаеча дана тхьоалагIа эшелон дIаяхай Череповецки металлургически заводера планал совгIа баьнкхача коксах етта. Задикел совгIа кхы тIа а [illegible] йоагIача хIамак 40 эзар совгIа тонн. Юбилейни шера декхараш хьал хьагча кхочашдьаьа.

Из толам баккхара новкъостал даьд боккха мухь чубода [illegible] батарен охха проектин низага кхочаяро. Новкъостал даьд хьага гIоллара, коллегаша [illegible] кIоз лоаттабелга [illegible] металл[illegible].

ВОЛХЛОЙ СИЙЛЕН ГIУЛАКХ

ТАЛЛИН. (ТАСС корр.). «ЛоардIаме задани кхоачашъябе», — рапорт делар укх денош «Вольта» яхаче таллински электромашиностроительни заводе коллективо. Хьаьа бутт хьалхагIа Казахстанен Российски Федерацен мехкбоалахьарча районийн юрта бахама хьаьстта кийчьа цар электродвигатель дIаладей тай.

Эстона [illegible] электротехнически предприяте коллектива къахьегама вахта толаме лелаю СССР хьаьа 50 шу дизара сийна. ХIанзале а шоаш тIехкхоачашдаьд планал совгIа продукци ярахецара декхав.

КУБИНСКИ ВАЙРАКХ ТIАЯГIАШ

600 совгIа кема ерадаргда 1975 шера Кубера кемаш деча верфей стапелаш тIара. Царна юкъе — тайп-тайпара тоннаж а металлически, вышкабетонии, дахчан корпус а йолаш йола чкъьарий лувца траулераш. Укх шера духхьахка синтетически материалех кемай бIокаш кхьаьга вIаштIехьдаьиххад «Гранма» яхача кеманаш деча комбинатен Гаванен.

Кубинцаша толаме кхочашлу чкъьарий промышленность дIало дегIайоалар дукха укх гаргтарча хаашка чкъьарий доакха ниэ бола флот хьаяра лоардIаме халкъе боахама декхар. Коммунистически партен Революционни правительствах даддаиза йоахо ец хилар бахьан долаш къамаи экономика цу доакъошка укх тIеххьарча хано дукха аьча дIадаьйтад, цар материально-технически база чIоагIъяра цу тайпара новкъостал а деш.

ХIанз [illegible] совгIа, миттa [illegible] доахаш йола йоккхий промысловой флотилеш а республика доалахьа. Царна юкъе я, белгала аьлча, Советски Союзера, ГДР-ера кхьча мехкашкара йина хIанзарча тайпара 160 траулер. Хи тIа лела чкъьарий заводи, къемаш [illegible] кьалаь чкъьарий доаха 700 кема.

Кубински кемаш дераже [illegible] доахача хьайрна кхочашъе парте правительствах царна дьаьлхаьцка оттаь йоккхий плаваш. Хьадда масал, ер да: 1979 шера Кубе хи тIа даьккхар [illegible] кабетонии корпус а йолаш йола эгIара хьалхара 9 кема. Укх шера хIанзале а хи тIа хьаьккхад цу тайпара 36 кема, хьадем латт кхы а 50 кема.

Гавана.

Е. АЛЕКСЕЕВ,
ТАСС корреспондент.

МАССАНЕНА — ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИ

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ерригаьнькарча юкъерча дешарга доалар кхоачашдарга бола сокам даьнчул тIехьагIа къьастта чIоагIIа лакхбенноб комсомольски организацей цу дьахкъехьара лоардIам. ХIанэ, берригнах юкъера образовани йолаш хилийтвца дош на дара оттадеча кьалашиа, къьастта доккхача маIене ба деша, деша цIаьхха а дефа яхача Ленински васкета лоардIам. Долча дьожаргда вай ма вош Заводской района цхьяна йолча предприятешна машта оттаьа.

Болх беш бола юкъера образовани йоаца кагирхой сайрийнарча школашка деша ахийтар шоай веттера декхар лоардI ВЛКСМ райкомо. Шоай торо мел ю ду цкъа деша эттача кагирхошта дешара къахьегамн вIашний тар а деш лелахе, цкъа деша эттараш школера хIа ца бувахийтара, уж дешарах дикагIа кхеташ хилийтара.

ВЛКСМ райкомо ший болх дана вIаштIехьбаккхар фуд аьлча, эа дa болх бешие а кагиркоша дешаргдола хьаьиш вIаштIехьдахара хIара комсомольски организаци бокхагIъякхеро. ХIаьта цу декхарах райкома болхлой дика ха а йоаи. Хьажал шоаш.

Болх бе а болча кагирхой цхьа школа а Заводской районе ВЛКСМ райкома инициативагIа юкхьааинара комсомольски организацеш оарцагIъьякхий кагирхошта дешаг хьехара дешашта. Уж юкъехьай «ХIара хьокача къахьегамхочоа юкъера образовани доахача» хьажара. ХIара промышленни предприяте цар вIешагIъедай хьакара йола серкомитетаж, хьажара комиссеш. Халкъа образоване комитеташца цхьана цар белгалбу из-шоай предприяте болх беш бола бархI шерарен юкъерен образовани йоаца кагий нихи мехкарийн. ТIаккха уж дешара юкъеозара агитацешна болх бу царна.

Из болх геттара дика вIаштIехьбаьккхаб химкомбинате. Ленина, Аписимова цIерагIча мехкадьтта чакхдоахача заводашка, вышкабетони конструкцей заводе. Цу комсомольски организацеша предприятеш кулгалхошца, профсоюзни организацешца цхьана белгалъяьй дешаш къахьегама толаме кхочашдеча кагирхошта материальни моральни воспрещеш ера мероприятеш.

Масала, Грозненски автотранспортни предприяте болхлоша укх шера шоай собрание безбир болх беш болча кагирхой школа толаме чакхъяьккха Ханбекова, Захарова, Дегтяренко, кхыбараш. Предприяте болхлой, гIулакхерча цхьа коллектива хьалхашка гаметии совгIаташ деллo царна, баркал кхайкадир.

Къахьегаше а дешаш болча кагирхошта коммунистически къахьегама ударник яха цIераш телача хана а юркалду дешара толамеш. Цул совгIа хIанз дукхагIа йолча предприятешка комсомола комитетий инициативагIа [illegible] сайрийнарча школе бола бешие а дешаш бола кагий нахи мехкарий хьалхагIа общежитешка дIанийсбелга.

Болх бешие а дешаш болча кагирхой дешара хьалаш тоадара боккхача лоардIаме 'я «Комсомольски прожектора» шоай ялпага хьежа кхаст-кхаст ю рейдаш. Рейдови бригадаша тохк сайрийнарча школашка дешаш болча кагирхошта йола льготаш кхоачаш машта ю, дешаш бола кагирхой дешара тIара буьл-буьлйи цар [illegible] боарам. Цу дерригача гIулакхаша торо хулийт сайрийнарча школашка дешаш болх беш бола кагирхой дукхагIа юкъеоа.

Цхьабакъда, Заводской района ерригача а предприятешка, учрежденешка латтаб гIулакх цу тайпана дика. Хьажаргъя вай № 6 йолча болх беча кагирхой школа. ДIашахача дешара шера цу школе дешаш хила везар хи [illegible] дешархо. Цхьабакъда, дешаш [illegible] совгIа хIанз а бархI шарара образовани йоаца [illegible].

[illegible] болх беш [illegible] кагирхошта бархI шерен юкъерен образовани йоаца дош гIулакх дара сфере. Миттa горпищеторга системе болх беш [illegible] бархI шеран а юкъера образовани йоаца совгIа болхло. Царах болх беча кагирхой сайрийнарча школе дешаш иттал саг мо [illegible].

ХIанз ВЛКСМ райкома хIара предприяте комсомольски организацешна тIагIертта болх бе а бархI шерарен, юкъерен образовани йоаца кагирхой сайрийнарча школашка дешара шерa тIекхозара.

М. РАШИДОВ.

Новосибирски областера боахамаш хьувкъам чузаш да.

Укх шера уж бахкаш ду ССР Союз хьаь ах бIаь шу дизара сийна керригача халкъа аль юкъачa хана.

Ялат дика хьувкъадаьд Чикеля совхоза къахьегамхоша. План 75 эзар мара йоацача пачхахьалкхенга 175 эзар центнер ялат доккха дош дендала акархоша.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара лтьехьа) ялат чуецача белгалбенна дика къахьегаш бола комбайнераш Григорий Спасибо, Василий Елфимов, Николай Старюков.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ИЖ»-ий КЕРДА НОАХАЛ

Шовзтъа шу совгIа ха хьалагIа Мамаров Петра яь а цунга ший берда йисто завод тоархалийтача ИЖ яхача [illegible] ший эгара хьалхара «ИЖ-1» яха мотоцикл. Миттa яхйолча арацца Йоаййир Ижевск — Удмуртски автономни республикане а хинна дIайтта советски мотоциклаш.

ДIоахача цу шерашка заводо архийнй дукхача [illegible] кьолбаьа тIайшача наькъаро гIолла лелачен спортивни яьчлаьнй ийтаи моделаш. Царех а «Юпитерашин» «Планеташин». ХIара шерашка хийцъем а цу мотоциклашка модификаца. Царна дуьц тхьаь итт шера тIарта, из баьш бе [illegible] стой болаш [illegible] тоаха конструкторски бюро начальника Писарев Георг.

Машинаша — хаьа хьаьца сама тIаболабир шоай хинка «ИЖ-Юпитерашен» «ИЖ-Планеташен». Шаккхе а 350 кубически сантиметрега кхачачьна болча мотоциклий классах я. Двигателаш дух тIактии я цар, цхьабакъда, цхьаь машинах йоаллаб [illegible] цилиндр йолаш вокхана [illegible] йоалла цхьа цилиндр йолаш я уж.

Машинаш цхьана, цхьан [illegible] хIана ца дьяна ба гаьаьлша а — цар опытни образеташта тоабаь а баьб, арахена а йолахьаш [illegible] тIа. Цу тайпара цхьана арахьааро цхьан классах [illegible] машинай ассортимент шорбо [illegible] требителелга ший хьаьттар [illegible] хулийтам.

Керлача модификацешка машенагIа хиинаш хинна? ЭгIара хьалхи царех лахкийсаш [illegible] требителагачн шерра [illegible]. ТIахьа йиш хилийта зола хIаман [illegible]: тоьлагIа хиинараша мехка [illegible] предприятеша [illegible] хьалашка заводской [illegible] хьалхара мотоцкл [illegible] 1968-чей 1969-чей шерашка. Уж машинаш, хьалхагIа а шанна [illegible] мегарбола [illegible] йисай. ТIехьалеххна царга кхаьчай наькъа чIоагIIа тешаме, масса. Наькъача хана ца болаш лелаш хилар.

ХIанз дуьнаселa вай машагIа хувцаниш [illegible]. ТIера куц [illegible] аьд, технически эстетика хIанз хIалехаваш дикагIа [illegible] машинаш. [illegible] бензин [illegible] болча бакен шиткайн хозача формаш, сир даькъа [illegible] глушителашен, декоративни [illegible] хьаьалааш. ЙагIагIа, дикагIа хьаьдаш хулийт цар машина, хIаьта шо бос болча басараша белаш тIаьэ.

Кхетаден ха, наькъа вола [illegible] машинаш мертторар из дьоншега. Цудухьа [illegible] из хинагIа хилийта гIайбтай конструкторашт. Масала, «Юпитер-3» [illegible] болламагIа хиинай (хьалхагI хиинача 19 гоэ [illegible] болча двигатела [illegible] хIанэ цуна «болх бен я» 25 гоэна ниэ болаш [illegible]). ХIаьта цо йиш хилийтай сахьата 120 километрегa кхачаш сиха ниъ бе. Бензин кIезигагIа доагаду хIанз.

[illegible] — латтача моттигера хьалхара 400 метр [illegible] ха. [illegible] 25—26 секунд йолаш хиинаде, [illegible] кIезигьенай из ха. ХIаьта оагIопара [illegible] 32 [illegible] 27 секундага кхоачаш.

Уж [illegible] — [illegible] массаи гIахкетар. Бензин кIезигагIа доагадар. — [illegible] «Планета-3» яхача машинашка а.

Кердача конструкцех йола [illegible] («Юпитера» [illegible]) [illegible] дикагIа [illegible] еррига [illegible]. Хьал-хе йоахаш капот еллай цуна, геттара атта а и тIахочча хина, хIаьта [illegible] дукхьал [illegible] токов [illegible].

Лехкара а дукхха аттагIа хургболаш вай мотоциклаш. [illegible] «ИЖ-Юпитер-3» [illegible] хувца [illegible] хийнай тормозаш. [illegible] тормоз, дукха совгIа-эшашагIа болаш [illegible] тормозах [illegible]. Протектора кIоарга сурт а долаш йолча шерача [illegible] чIоагIIагIа хулийтa.

ХIара шера дукхагIа шерпу «Юпитерашна» «Планеташна» машинаш юла географи. ХIанз уж дуьнен тIарча 27 мехка йоах. Вай эгIара хьалхарчен боккхагIчен торговни партнерех ма! — Болгари. Дукха йоах машинаш Афганистан [illegible] мехкашка. Алжирски [illegible] хеташ [illegible] «Юпитерийн» «Планетийн» кхоллагIча ноахало.

Геннадий ЗАХАРОВ,
АПН корреспондент.

Тхога ... язйу

БОЛХ ДИКА БУ

Тоелуш а долуш а йоккха хьуна индустриальни город Аргун. Массеэх библиотека а городан Церех дикаг1а ярх1аш а № 1 йолу городской библиотека.

Цуьнан болх вiаштiехьбоьлхуш ведуще Нохч-Г1алг1айн культуран заслуженни болхлочо Сырых Александра Васильевнас, библиотекараша Старусева Любас, Ламинская Надяс. Уккхаза и хоьш кийчъеш «Ленина нойкъа 50 шарэ», «XXIV съезд — машаран балхен программа», «Са безаш мохк», «Конституцеш республикаш» ... стендаш.

Библиотекехь хаьт-хаьт хин тайн-тайпара тематически сайрдаш. Ишттачу дукха хьалха уккхаза хилар «Дай-нохкан лор безаш» вах. Сийлахь-боккхачу Даймехкан тiом тiа цкъа, ... литературин хьалхадах. Цига кхечу ... т1ом т1а дакъа лаьцарешна, кхечара болхлошна, ... Хiара библиотеки болхлоша кийчдина т1емех йолу литературин выставка.

Городехь заводашца бувзаш болу и библиотека. Аргунски «Стройиндустрия» цхьа заводан болхлошта ... уккхаза библиотека болхлойна общественнин кхашна ... библиотека. Заводе хаьт-хаьт ... беседаш ... А. В. Сырых а цуьн ... Ишттачу дукха ... комсомольски организацехь ... хьуьхар хорта, бохабеш мелараш нехара дукхьалара беседа.

Дукха кхоьш доттаг1ий бу библиотеки. Аргунски № 1 юккъе школа ... дешархой дика ц1ена бу библиотека болхлошта. Библиотекан учреждении чуйхеан ... тхоьна хийца ... а ... хiара чуэр ... цу библиотекана хьаха цу могаш, мукъа боьца ... бахара. Царех дукхаг1а бераш пенсионерш дукха бераш доьхна ц1енан-ацон ... 180 сохьт сахьт ... лештарг хоьцу ц1аг1а чу а ... кхуьхьа книжкаш дешаш. Цаха доккха бармал вон ... г1уллакх дечу дешархойн Лойн Людмилайне, Джабраилов Хаважа, Кин Аркадина, иштта кхьчарна.

Библиотека балха юккъе дозу-х1ама могтанг д1алоац бахачу уза атеистически хьехам бахаро. Уккхаза болх беш а 1илма-атеистически пропаганда совет. Советехь декъа доацарех дукхаг1а бераш № 1 йолча школа исторе, химе, физика хьехархой ба. Дукха болх бу библиотека коллективо наха атеистически кхетам бахара дийсе а. Библиотеки совете чуболар наха бахача чу а уккхаза дийна дукхьалара беседаш е а лаьрх1ан.

СССР-ан Нохч-Г1алг1айн автономи ... шу дузача юбилейна хетаьш доза кийчъеш книжни стендаш а выставкаш а и библиотека. Сентябрь болх уккхаза хуьргьа «Созвездие — дахныг» хаа зай республикана хетаьш сайре. Цунна хьаха бахкхарашта республика болхлош культурах дола фильмаш, цкъа республика поэтий стихаш.

М. САЛМАНОВ.

СИЙЛЕН ВАХТЕ ЛАТТАРАШ

СССР-ан Нохч-Г1алг1айн автономи 50 шу дуьзча дешна сийлахь ... социалистически декхараш т1айца къахьегаш ба, укх шера Грозненски ремонтно-механически заводан болхлой. Церех дика лоарх1а а ба уж.

Къаьстта дика къахьег А. В. Марчева хургалдхеча буровой оборудованна ремонт еча участка коллективо. Октябрь бетта чотах болх бу цо кiеай, ер шу доладалча деха планал соьг1а цу участка коллективо архийна продукци 175,1 эзар сома маьха я.

Цо Марчева дуаш: Уж толамаш доккхийча хьалха латташ ба, масала, слесарий бригадир Н. Ф. Грачев, слесараш Ю. А. Галустян, В. И. Глухов, токараш О. Г. Кравченко, Н. Н. Капинос, электросварщик В. И. Панченко, кхьбараш.

Къаьстта хоза соьг1ат кийдаьл хьат1адоаг1ача кiейна их. Глухойн, Галустяни, Афанасьеви чуволг1ача слесарий бригада. Укх денош 1973 шера чоьза къахьегаш бе уж. Украински Белорусски ССР-ашта хетаьш хийнача социалистически ядъе а хот а бовнна Сийлен грамотан ахчан соьг1ате ... цу бригада болхлоша.

Л. ХАЖИЕВ,

ГРМЗ ... - сварочни цеха начальник.

ДОХАРГДОАЦА ДОТТАГ1АЛ

Самашкахара ... библиотека. Укхаза гулбенна юртара ... гирхой. Царна юкъе я «Самашкински» совхоза г1оарьшна донара, Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета депутат Ахмаева Бекисат. Шийна гобаь доттаче мехкарешна къамаь деш ог1а из.

Сайре в1аштiехьбаьккхача библиотека заведующие Дудаева Раиса юрта клубе заведующие Зулаева 1айнетта сальтога кхаьхаш сатоддаш бар.

Уж хьаьхаш бар Самашкашка юрта тоха газопровод ловзаш болча Болгарски Халкъа республикерча хьоьнача г1ишлошхошца.

Вовд хьовла а бенна Самашкашкара ялхха ц1енпой ... лаьмпаш латаела.

— ... хьог1? Болгарга ма хьинадари ... — кхаш сегоглаш бар Раиса ...

Юххера гучабаьлар хьашой. Безбаь ... уж. Мог1а бахьа ... дир. Шоай ц1ераш яьхар ... мигача сага. Волчанов Ваэн, Димитров Димитр, Каьворов Михаил, Аронов Христо.

Хьал а г1атта кiаьдача оазаца ... Раиса.

Деза доттаг1ий! СССР хьаьь 50 шу дузара хетаьш сайре д1аоладеннарт ловрх1аргаш вай. Бойнийн электропровода ... хiайта ... бейна гаргахьа болгари ба...

Мия т1ехьаьта шийн лоацача доьхада т1а Самашкашкарча юрта Совета бухгалтера Гайрбеков Муслита дийцаш СССР в1ашаг1 миштта ва ... изьа барт болаш Мешаг1 ... кортамукъача ... сайн мехка кхьалачь кордача бахарх.

Ахмаев Букиссата къамаьл даьчул т1ехьаг1а доли ... хьоьше Болчанов Васили:

— Хiара оаха юкъача газопроводах шун мехкара газ Болгаре г1оргья. Из Болгарейа т1оаг1а ... Дика т1айнод тхо, къахьегаре ... доля хьалаш д1илаш да. Тхоца ... болх беш шун мехкарча далхьей ... дикблаш ба. Тха массане ... т1ала я. СССР хьаьь 50 шу дузача сайре ... дика кьадахар. Из ц1ей деззерга Болгаре а. Тхоьна ... доя ... хьалхаш. Оаха тхоьйнча СССР гражданаш эрсе, нохчо, г1алг1а ... оаха «советски саг» оал.

Дазьаьла хьаьз доттаг1ал!

... т1ехьаш ... уж деший. Т1аккха массане а хьалг1ейтта ... «Доттаг1ал» аьлар.

Цул т1ехьаг1а художественни самодеятельносте концерт хилар. Дукха ловзараш хилар. Вийса т1аьа ... нахаца ... нагирхоша.

А. ПАЦАРИГОВ.

Г1ИШЛОШЪЕРИЙ Г1УЛАКХАШ

Чекхбаьлнаб бакхатг1ача шерста шолаг1ача шера барх1 бетт. Цу каралг1акхьнад цу юкъа «Чечинголхозстрой» объединене г1ишлошъерашта? Хьовхайнаш доаг1адаккхаш да.

Генподрядаг1ех шийн мизайл объединене г1ишлошъерашта управленин коллективаша чаккхдаьна балхаш укх тайпара да: ПМК-1—148,5 процент, наькъаш дахкара управлене — 142,3 процент, Грозненски МСУ — 116,9 процент кхоачашдаьд г1ишлошъера балхаш.

Из ерригача коллективо т1аг1ертта къахьегарах хьахинпар да, цуна тешал дергда производственно-финансовой боахам лелабарен г1улакххий анализ йича.

Хоаш ма хиллара, массийна дукхьала гулбь 1оттахь шифраш хиина а цо 1еш, производства процесс кiоарта 1она а я, хьаьлъ, цуй дикал, хьадаьччунга д1адахар бокъонца доканлга да.

Уккхаза, оаллий еча хана, боккхача лоарх1ама да бахьа балха дукхела боарамга хьежжа доамаш, за ... мея рузкьа, хьахьегам д1абаххийта хьахинна хiама ... тенкар. План кхоачашъяр дика да! Т1аккха производства мах мах беда бийзаб из толам балххарах?

Масала, наькъаш дахкара управлене генподрядаг1ех шийн кийзапен деча г1ишлон бахкий план 142,3 процент кхоачашъеъ. Укхаза пайда баьб 81,2 эзар сом. 1Оай мизаца дахча балхашка д1аяхийта материалаш 49,5 процент (объединене г1олла — 54,7 проц.) я, балхах дения алаш 13,9 процента (объединене — 22 проц.) административно-управленческий боадамен г1улакхашна д1адаххийтар 5,9 проценти (объединене — 7,8 проц.) да.

Цу хьокхамо хьегойт объединене ерригача управленал ДСУ хьалха латтнига. Хьагуш дола сурт иштта дале а, из хьалха дарх1а йоаш яц, йо хьалха д1адахача шерашка дахча балдашка а хьежа мара.

Д1адахача шерашка хиначел к1аиз ДСУ долчев хьоцамашка хьежача гучадоал г1улакх к1езл таг т1ехьешкахьа дахьинлга. Масала, 1971 шера хiара болхлочо 573 сома бахьа балхах 161 сом алаш хинад. Соакхе балхаг1а х1адахийтача хiара сомо 38,1 кепига пайда баьбале, 1972 шера 14,5 кепиг мара баьбаь. Цунах гучадоал наькъаш дахкара управлене болхлой кхы а дикаг1а хьоцамаш даха торо йолаш болга.

1971 шера август бетта КПСС ЦК-ая СССР-а Министрий Советя хьежар юртбоахама объекташ хьалъелга тоалдеш юрта боахаме г1ишлошъеча организацей производственни база ч1оаг1ъяпен лаьцка. Цу дешай хьакъехьа т1адийча социалисти доккхий декхараш оттаьдо юртахка г1ишлош хьалъераш хьалдашка, юрта бфахама здания г1ерсаш хьалдеш йоакха ха аоецьнов, кхахьегама оасарде лахкьара, г1ишлош хьалъерта д1адодар лоххара, кхь ... йола г1ишлош дикаг1а ... д1алийтара дакхь.

Уж декхараш кхоачашдер а ... г1ишлон-монтажан ... балламта шера ... индустриальни методаш.

Суньженски МСУ бахьа балха ... г1ишлош ... а колхозаша г1ерсаш хьалкхаро ... хийтаргаш ... хилар. ... МСУ-на 149 эзар сом ... дахкар ... Къаьстта дахкар хьа ... г1оргъ ... 18,6 эзар сом ... Серноводски профтехучилищ, 24 эзар сом т1а йола Суньженски искусственни осеменене станция, 11,6 эзар сом ... Суньженски ... эзар сом ... Суньженски РОВД ...

Уйнарш организацеш МСУ-на ... доложе а, из ... Цу ... ... юрта боахама суньженски районни производственни управлене, района капитальни г1ишлошхоьра отдел, райисполком, район колхозанта юкъера Совет, кхынола организацеш.

Массане а хиетадеш да, балча балхах къахьегачвара алани д1а ... Иштта хиетадеш да, цо кхоачашдача балхах заказчикашкара хьоаг1а ахча цахилча кхийчара алани т1ала йиш йолаш МСУ на хилаб а.

Вай лаккхе белгалъяьха организацеш а Суньженски районера Госбанка отделени а цу г1улакха харцволчо бехк а бахь МСУ-на практически новкъостал деш яц.

РСФСР колхозашка капитальни г1ишлош хьалъеча подряда договора къаьстта йолча правилай 61 пунктан т1а аьнна: «Заказчик декхарийла ва подрядчика хьайтача счета т1а кхоачашбаьча балхаг1а а хьежа 10 календарни ди далалехьа йолайдьхка доаг1а ахча д1алохийта» Т1аккха фу бахьан дале цо ши ... ?

А. БУХТИЯРОВ,

«Чечингхозстрой» объединене керттера экономист.

Укх сурта т1а шоана гу Грозненски химкомбината № 132 йолча цеха аппаратчик Бородин Александр «Г» смена хьалха латтачарех ва. Цеха коллективо, 21 ди хьалха кхоачашйир укх шера барх1 бетта балани. Кераг1аьинарашта юкъе лоарх1амо дакъа цеха комсомольски организацие секретара А. Бородина а да.

С. ХУГАЕВА сурт.

БАЛХАХ ДОАЛА БЕРКАТ

Суньженски района Нестеровски станица «Путь к коммунизму» яхача колхоза Карабулакски бурулакара балхий управлене коллективо мефски г1о ду ер шолаг1а шу да. Хiара шера шоаш т1айдеча социалистически декхарашта юкъехьу бурулдеттарашна: цу колхоза производство йокхъяра, вашча технически г1о даре, хiаьта иштта ялатт чуэача новкъостал дара шоаш де лерхiар.

Карабулакски управлене хiара балхло колхозе кхаьшна ... дайнахь болх бе безаш вар.

Бахадаарашта оасар деш, уж чуэчаш болх беш хиннаб 3 б1аь саг. Каст-каста деча воскресникашка хьинаре дакъа лоац лаборантка А. Ванюшинас, бурулдеттачун г1оаче В. Булатова, бурулдеттараша А. Шипкова, Н. Алешечева, В. Шабарина, слесарь-инструментальщика А. Блохина, токара Л. Иванова.

Дукхаг1болча болхлоша колхоза кхаьшка шишша дийнахьа болх бабь.

А. БАКАЛЮК.

БОЛХ БЕЩ Я ОБЩЕСТВЕННИ СОВЕТ

№5 йолча микрорайона центральни Совета болх бу цу шу хи. Райкома пропагандан агитацен отдела, а В. И. Ленина ц1ерах г1о Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода партком а ч1оаг1а новкъостал ду Совета балх молшпа кхачитлехьбаккхара.

Дукха баьб Совета района вахача нахе юкъе массано политически культурно-кхетаман белла.

5 августе 4-ча горбольница ра Р. А. Осипонкое «Аллергикан хаттаршна ... маскарг1а» яха лекци йийшар. Цу хана В. И. Ленина ц1ераг1ча культура Дворца библиотека заведующе Е. П. Дороговас «Мелар т1ехловхарашца — къовсам» яха плакат а кийчдир декхега ладуаг1а биьхарий б1оарг т1есттаргболчча. Хiаьта 8 августе, Заводской район ерча 1ам т1а кiей дир. Цу бетта юкълаг1ча дийнахь В. И. Ленина ц1ераг1ча ГНПЗ № 2 йолча общежите Х. Ошаева «Алан ц1ерараш» яха книжка дуьнан дешарий конференци йир. Цига общежитера мах меша а ца 1еш микрорайоне бахкаш нах а гулбеннабир.

Заводской райисполкома председатель нов. Кеннянков, ОРС-а начальник нов. Арутюнов, ЖКУ начальник нов. А. Донохов микрорайоне баха нахи в1аьшаг1 кхийттар 12 августе.

СССР-а Нохч-Г1алг1айчен автономи хьаьь 1х б1аь шу дузарбе, цу ц1ейшта кийчо яра а, кхьча дешай а хьахьехьа дукха хаттараш дир гулбеннарашта.

Август бетта 14-ча дийнахьа коллективан культ-поход йир 1-чо Алан ц1ерг1ча беша хиннача «Мальшкаи» яхача эстрадна концерте. Хiаьта 20 августе Ленина ц1ерг1ча ГНПЗ № 2 йолча общежите шин этажа командаша волейболаг1а лайзар. 27 августе Джалка, яхача хи т1а салаш г1олга в1аштiехьдеьккхар Совето.

Микрорайона центральни Советя хьехаша Заводской райвоенкоматца, цхьана Советски Эскара болхараш макъябахара, кагирхошта, советски патриотизма, вай сийлахьча Даймехкан, гурпалча советски халкъах доккхал дергдолаш уьла чуйоссаш кхетами болх бера мероприятеш белгал а и ч1оаг1ьяьд.

Заводской района № 5 йолча микрорайона центральни Советах беш бола болк боккхача лоарх1аме ба. Баьльа дика уйла а ма цун балхе план оттайнча, кхы д1ахо из тоабича цукхь дукха беркат даргхилара шеко яц.

Масала, КПСС райкома, райония милице отдела, комсомола райкома новкъосталка пейлаш вай Совето малар т1ехдоахараша, социалистически доалахьения т1аккхьедарашта духьала.

Совета балхах дуьнаш хичча хьоаккхаьб йоаг1а цун эггара хьинарг1а йола члеваш. Уж ба 2-ча ПТУ-ра Н. Журавлев, г1ишлон материалий № 1 йолча комбината Т. Телешева, кхьбараш.

Шоаш балхара мукъабаьча Совета балхана дакъа лаца ха кордлаг1а наьна. Шоаттеа кiарани деношка общественни болх беш хул уж.

Совета членашна бола беш предприятешкара, учрежденешкара юххьанкара партийни организаци декхарийла я цар общественни хьацаш беш балда т1ерким бе.

Е. ЗАХАРОВ,

Заводской райоперча № 5 йолча микрорайона центральни Совета председатель.

ИШТТА КЪАХЬЕГ МАШИНИСТАЬ КЪАХОША

СССР-а Нохч-Г1алг1айчен автономи 50 шу дузара ... г1оргтачь ч1оаг1аг1а ярж социалистически ... лакхаг1а хул Грозненски ... депо машинистъелеги ... къахьегама толамаш.

Хоага болчача шу ... балхара барх1 бетта ... кхоачашдаьд ... 101,2 процент ... Цу юкъе 120 ... ... т1ебола ... доаг1а ... сог1а 100 ... тонн ... поезд Грозненара Прохладне кхаччалда 180 беза мукъ йола а Грозне Минеральные Воды кхаччалда 250 стерни ... д1айэгтал да.

Дизельни поезд хьурнаш деш д1ахийтарца белгалъяьнна Гевель Владимир, Кригов Василий, Колпаков Петр. Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета депутат Стрельников Михаил. Цар хьарос ... дика ... ... машинисташа Великов Вячеслава, Ильязов Ильяусе, Григорьев Иван, Потапкин Геннадий, Ракитин Юра.

Машинистий цу тайпара дика толамаш дайа в1аштiехьдалар дукхаг1ча дакъе тийша да ремонтни цехаш специалисташа, болхлоша теплоовъзёта хинкахьен дики ремонт ярах, материалаш, электрозапчасти, кхечи средствош кхомбеш д1аяхитарах. Ремонт ечча цехашка социалистически ядъе хьалха латт: слесараш П. Белуджи, В. Шемаров, А. Лобанов, В. Уров, столяр И. Шкирко, малар Т. Атиаева, строгальщик И. Фунтиков, кхьбараш.

Кiезига къахьегаш дацо новаторашна а ер шу доладелча дуна 113 рационализаторски предложени еннай цар, царах 31 производстве кхьаьйтина. Цар кхоачашдарна цар г1уллакхаш бина хул декхьа мукъ т1ебола поездан сиарг1ен, кiезиг1а поезд д1адоханташ лелая.

Грозненски тепловозийн деркате къахьегар ца хуш дисина. Шоллаг1ча квартале социалистически ... дика къахьегарах Нохч-Г1алг1ай АССР Министрий Совета ... ... Кригов Василий Федоровича, Колпаков Петр Тимофеевича, «Тепловоза машинисте дикаг1болча ... » яха цар Сулейманов Хамзат Абубакара, «Тепловозанта ремонт ...ч дикаг1болча слесарь» яха ц1ераш яьхар Лобазев Анатолий ..., ... Григорий ...

Г. АНИКОВ.

ЙИЛЛАЧА ХАНА

Нохч-Г1алг1ай АССР бытовой г1улакхаш деча Министерствана ... ремонтно-г1ишлош ... управлене коллективо да т1ехьа шераг1а ярж ... тахна латт юбилей сийна йола социалистически ядь. Къаьстта дика толамаш доах цу хьае мебельни цеха болхлоша. Д1абахача бетта план 31 августе кхоачаш а вах 2 эзар сагта сома мехха продукци архийна цар планал соьг1а. Уж толамаш даха йиш хилар. Хiара болхло шийн декхар доьзна а цун белхтоьнан кхетабеш а боладдаь.

Йоккха опыт йолаш производствени декхараш массаьа т1ехкхоачашдеш хьабоаг1ача ех ба: обойщика профсоюзий XV съезда делегат, коммунистка Идигова Тайсра, столяр, коммунист Арутюнов Иван, кхьбараш. 140 — 150 процент — иштта бе цар хiара дийнахьа хьохаш. Потковни Алексей Павлович шийте латтача столярий бригада йол ... ... д1адаха ... Чуг1а ... хатах т1едахкхоачаш а ... августе цар арахийна продукци 25 эзар сома мехха я.

— Пятилетка шоллаг1ча шера план 25 декабре кхоачашъе декхарш т1айцад тха коллективо. Уж кхоачашдаьа йолча тобанех пайда хилар соьг1а кеддараш лехаш, къахьегарга оаха д1ахо а, — боах РСУ начальник Тайгунов Сейфудин.

Г. АЛКАЗОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГ1А

Укх шера 26 июле «Тхьоьг дала боаш кхуваадалий тхьоьш» яха заметка яздийнар «Сердало» газета т1а. Бийнам за ... Назрана бахача ... гулбешна ... дуьнав цу т1а. Цох ... укх тайпара яхам бу Нохч-Г1алг1ай АССР кьахьегасаной депутатий Назрановски районни исполкома чурахьарча г1улакхий отдела (РОВД) начальник Ш. Дудаева:

«Тхьоьга дала боаш кхуваадалийтахь» яхача «Сердало» газета т1а ярийначча заметка т1а дийцар тахкад оаха, из бахь а хиннад. Бийнан ха наьна хана г1еттий толаш баттачо хьахоанта ба балг1а беха баьб: цай ... д1аяхха. Е. Х. Могушкова ц1енхкетта беха баьб, т1аьха т1а беаг1ана ... из тайна г1улакх дергдаци ... .

ЛА-МАНША К1АЛ ТУННЕЛЬ ЙОАККХАРГЬЯ

Кхоачашъургий-хьог1 европейски континента Британски г1айрешта юкъе ... г1олла бувзам оттабара идея? Кхоачашургьа ... из хоп ... мот сона цу хаттара. Ла-Манша к1алг1олла туннель аккхара хьакъехьа Англеши Французашка ... шера ... латта переговорраш хiана ... 30 сентябре кулгаш яздаь хила езаш а ... а г1ирс хьалбара проекта цунна финансировани йола ... соглашени. Хьалхаг1е а дахча ... г1ирс хьалбарга 5—6 миллиард франк (дукха сог1а-...) г1оргья.

Англии Францеи лаьтта г1олла бодача ... хьахьина дукха ха я. 1750 шера Амьенска университета премии ... Ла-Манша к1алг1олла туннель аккхара кхоачашъургйола проект ... Кхоьтадаш да цу тайпа ... цу хана ... хиннийа...

Цул т1ехьаг1арча ши б1аь шера дикка проекташ к1езига утташь. Уж ч1оаг1а хьашт долаш хиннаш Наполеон I а Наполеон III а, кхьабакъда, цу хана а ... хiана кийтай проектах. Хiаьта техника дег1ахьа ... Ла-Манша к1алг1олла туннель аккхара идея т1а-т1а ч1оаг1ъечча ... хьахьа ... г1ертаб т1ема г1уллакхаш. Цара нах — дукха проекташ кхы ... стратегически г1уллакха туннель. Англиера ... Британска генеральни штабо. Вай б1аьшерара 50-г1а шерашка ... хана мара д1аьхьараш ...

Хiанз мукъаг1а ха ... Ла-Манша к1алг1олла ... отталара ... ц1ерий ... хиннаб. Цу бакъда, иштта ... кхоачашделар т1ийа е туннель? Къуьса болеенна, кхьабакъда, юххера а ... туннель аккхара т1ехьарбараш. Цар хьахьехад, туннель ... г1ерсах ... тiа оалла т1ий тул ... г1оргхилар, хiаьта т1ий фордин т1а г1олла дикий кемаш ... хургдоацаш хиларда 100 метр ... дезаргдар.

Британи Францей юкъе туннель аккхара хьакъехьа бокъонца барт в1аштiехьбаьнаб 1964 шера, цул т1ехьаг1а д1айоланнай массаьна юкъаг1 а юхлаш ... переговорраш. Из доа дуьнара хана массех проблема хьахьаьта эттай: Туннель машта ... Ла-Манша бух т1а г1олла йоаккхарга е буха к1ал г1олла йоаккхарга? Масса ... туннель: цай е шин? Автомобилашта фу дергда: лехкаш д1а-юха лелаерьга уж е машиненьга платформаш т1а а хоттаьга д1а-юха ... Хьан, мел финансировани ергья хьалбеча г1ирса?

30 сентябре ч1оаг1ъе лерда проектаг1а туннель 52 километр й1аьха хургья, хiаьта царех 38 ... Ла-Манша ... ц1ерий хургья ... техническа службаш ... Автомобилаш ... Ха хана дац, ... г1олла б1аьш автомобилаш ... хургдар. Машинаш ... электроэнерги ... хургдар ... вагона ... а ... автомобилаш ...

Масса дела электропоезд ... минуте ... к1алг1олла бодача ... Парижера Лондоне кхаччаш ... беш ... сахьат ... хургья. Пассажирски поезд ... сог1а товараш а хiаьта ... автомобилаш д1а-юха ... болча ... .

1973 шу юкъехьачача хана хьалбе боладела а 1980 шера хьалбаь бала а безаш ба г1ирс. Туннеlaга д1ахьер дукха хьа гоенн юхаметтвоттаргда, хiаьта цул т1ехьаг1а наькъа сана доходаш тела а йолалургья — цу чу г1олла беча наькъах мах боккхаргба. Туннель йоаккхача пункт финансировани еча дакъа лоацалар оаш лаьна. Англеи Францеи правительствош дехар дахьа частни компанейн банкийн сиха саккхийнад из г1улакх пайда хургболаш дилар. Хьахинаб ши трест: йоакккхича банкаш дакъа лоацаш йола англиски французки. Цу г1улакха кхтара 1ийнабаш американски бизнесменаш а: «шоай дакъа» д1адийкха цар. Французашна в1аштiехьдийнадац цар из, хiаьта англичанаша шоаш д1агойтаьа бенна, ч1оаг1а г1улакхана ... лаьна шоай моттигах дакъа деннад кхаь американски банка.

Эггара чоалханаг1а хинна хийлакх хьалбеча г1ирса финансировани яра дала деш. Юххьанца д1адолахчоь 10 процент шоашта д1ат1алаца раьза хинна частни фирмаш банкаша, херттера расходаш правительствана, вошта хьаха налог тоьдарашта кхьехийта лагаха. Хiаьта из де ... раьза из а кулаш, из дерг1а г1улакх доаер хьераш бола уттачул т1ехьаг1а, шоша цунна юкъе лоана дакъа 30 процентага, хiаьта эггара т1ехьарча даьнеег1а — кхьметта 30 процентага а д1ахдовачадаьа банкаша. Вешта, юххера а 30 сентябре къастергдолаш да из.

Ла-Манша к1алг1олла туннель аккхара хьакъехьа еш йола переговораш бухсоцнача д1аккхача йоахаш ... хоан а беш, «Монд» яхача газета язду. Англе политически г1оадранка из г1ирс хьалбелга эггара хьалха «боккъал башха политически операци» санна лоарх1 хьайтп.

Хоаш да, Францей Англей юкъера г1улакхаш 60-ча шерашка тоьлла озадения а хiаьта цкъаза гучахьа моастаг1ал доалаш а хиннилга. Лоаллахарча шин державе арахьара политика цхьаза дакха хийрайннай. Хiанз к1езиг-дукха «метта дахкад» г1улакхаш. Лондоне кхьметтел раьза хiайна дуаш, тахан Англи Францей къовсталар Ла-Манш мара яц кхаш. Из бакъдар хьача, г1уллакха малан доа а дах, дешаш ... кхуьса ловзар да. Францеча гарнкхара Европе политически хийраньшкха Англи юта дег1алъе г1ерт. Хiаьта цу г1улакха эггара хьтуа болашаг1дар Ла-Манша к1алг1олла туннель аккхар а доалаш, шин арахьарча политики шийлача т1ема традицеш Англи ц1енъзалин д1ахадар да.

Ю. БОЧКАРЕВ,

АПН соб. корр.

Париж.

«ИКАРУСАШ» ЙОВКЪА ЙОАЛ

Нохч - ГІалгІай транспортни управленера чуйоагІача №2 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприятие «Икарус» яха керла 5 автобус кхаьчай. 45 моттиг йолла комфортабельни автобусаш городашта юкъерча накъъашка лелаверла. Царна тІа балхаш дерга дикагІболча, коммунистически къахьегама ударникаш яха цІерии лелаеча водителаша.

Укх деношка накъъашка арайоргья «Икарусаш».

М. ПЛЮЩ.

АРТИСТАШЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Укх деношка радио ШагІа республика журналисташца вІашагІкхийтар искусства болхлой. Хьаьшашка моарчал хьаьттар Нохч - ГІалгІай телевиденей радиои Комитета председатела заместителна Х. Магомадова.

Шоай балхах, артистически кхоллама наькъах лаьца къамаьлаш дир РСФСР-ен Нохч-ГІалгІай АССР-ен халкъа артиста, профессора А. Юрлоа, композитора О. Фельцмана иллиалархоша — Белорусски ССР-а халкъа артиста С. Данилюкаси Нохч - ГІалгІай АССР заслуженни артиста И. Кобзонеи, иштта кхыбараша.

Цул тІехьагІа массаниена а дезаденца дола иллеш аьлар вІашагІкхетаре дакъа лоацаш яиначв артисташа.

Республика журналисташа чІоагІа баркал оалаш чакхдаьлар из вІашагІкхетар.

А. ДЗАУРОВА.

ИСКУССТВА ЦІЕЙ ЧАКХДАЬЛАР

ПІаьрска дийнахь «Динамо» стадиона тоцахьарча доазон тІа дукха ГайнааР хоза кийчъа машинаш. Цар тІа доахк хоза кийчдаь плакаташ, лозунгаш. Цу машинашца баьхкаб Шалъа, Советски, Урус-Мартана районий къахьегамхой. Массанахьара хозаш дар иллеш, музыка. Стадиона тІа чувоалача самодеятельни артисташа уттадора импровизированни концерташ. Иштта дог гІоздаьина бар вай хьаьшай а — театрий, кино, эстрада артисташ.

Грозне а республика а къахьегамхоштa хІана дика боза искусства цІейна юкъе дакъа лоацаш бола мехка а доазол дехьа а цІи езза бола артисташ, къаьст-къаьста коллективаш. Цар уттадаьа шоай концерташ городa а юрта а дукхача залашка. ХІанз цу еррхача коллективашца, артисташа оттадора духхьала юртапкара бахкача къахьегамхошта хаьрхІа цІей.

ХІара кали, вІашагІтехача симфонически оркестра хІара комер, хІара халхар, хІара художественни дош безаме тІаэдар гулбенараша. Итт дийнахь хилар СССР-и Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара хетадаьча искусства цІейна юкъе дакъа лаца баьхка артисташи къаьст-къаьста коллективаши вай республике. Из йоккха мероприяти чакхъьялар укх кІиранийнахь С. Орджоникидзе цІерагІча стадиона тІа цІей йистедалара хетаьача церемонеца. Хиоттама хьалаш миччa тайпара хиннадале а 30 эзар моттиг йола стадион хьалйнза яр искусства цІей чакхдоалача бахкача нахах.

Концерт доладалале хьалха зрителашта бІаргабайра боккха сакъердам — хоза кийчъаь театрализованни представлени. Стадиона баьццарча бал тІа йоал Союзни республикай байракхаша ега Нохч-ГІалгІайчен. Къилбасела ХІирий филармоней вІашагІтеха симфонически оркестр, Грозненски гарнизона тІема оркестр, СССР байракх тІалатта машина. Царна духьалбоагІа кІай кочамаш тІаюххa цІе кийналгаш тІатоxха пионараш. Баьццарча бал тІа хьахул дийна дешаш — «СССР 50 шу».

Стадиона тІа ях Советски Союза гимн. Цул тІехьагІа екаш фанфарой оазаш а йолаш бал тІа йоал эрсий хоровой капелла (кулгалхо профессор Александр Юрлов), Дагестански ПаччахьалкхеИ «Лезгинка» яха ансамбль, СибарегІен Красноярски халкара ансамбль, искусства цІейна юкъе дакъа лоацаш мел хиина артисташ, партийни, советски, бовлама кулгалхой.

ЦІейна юкъе дакъа лоацаш мел хиннача артисташка моаршал хоатташ къамаьл дир Нохч-ГІалгІай АССР культура министра нов. Татаева. Цул тІехьагІа сІашагІтехача хоро доакх Холминова «Ленинах дола илли». ТІеккха йолалу театрализованни представлени.

Революцех дола диктора дешаш дек стадиона тІа. Стадиона цхьа мигІнигера гучабовл А. Шерипов керте а волаш бола дошлой-нохчий Ше Эскар. Вокх оагІорахьа хьалъотт пролетарски батальон. А. Шерипова къамаьл даьчул тІехьагІа (цІун роль ловзаш вар Маммлов Судамбик) стадиона тІа гІолла гобоакх дошлоша.

Царна метта хьдовтт спортсменаш. Цар хьохх шоай низ, говзал. Цхьан ханна стадиона тІа цІей говзал гойташ я СССР спорта мастерий СтепановгІар скульптурни група а.

Шаьхха сатем отт стадиона тІа. ТІаккха хьахоз Левитана низ бола оаз. Цо хьакхайкаду фашистски Германе тІом хьовба хилар. ТІаккха майда тІа йоах «Даьхено-папас тІахьех!» яха Тоидзе плакат тІадоллла машина. «ГІоазота тІом» яхача илле оазаша йоаз стадиона тІа боагІача салтий когий тата. «ТІом» болаьу...

Стадиона юкъе бал тІа бова салтий-знаменосцаш, тІема ветеранаш тІабола машина. Байнарий сийна лоттаю даим боагаргболаш ала, ер арноза, тІема сардам боакка стикаш.

Из сурт стадиона тІа хувц вай хaнарча сурто-машинашца, стадиона тІа бовл къахьегама ветеранаш, хьалха латтараш, турпалаш.

Концерт. Из дІадолалу СССР Доккхача театра солиста Иванов Алексея оалича «Иван Сусанин» яхача оперерча Сусанин Ивана арца. Цул тІехьагІа сцена тІа бовл операн балетех С. М. Кирова цІерагІча академически театра солисташ, Ленинградера СССР халкъа артисташ Викулов Сергей, Курголкина Нинель.

Зрителашта боккха эстетически сакІоІам хилар Армянски ССР заслуженни артиста В. Мпрахяна, РСФСР заслуженни артистка Н. Чередниченкой, дукха ча хьмар искусствах.

Исполнительски йоккха говзал хьекхар Сибирски халхара Красноярски ансамбла, Дагестански АССР «Лезгинка», «Добры молодцы» яхача ансамблей артисташа.

Иштта концерте дакъа лоацаш бар РСФСР заслуженни артисташ Айдамирова Марьями Татьяниченко Нинан, Нохч-ГІалгІай халкъа артист Дагиев Валид, Нохч-ГІалгІай заслуженни артист Магомедов Султан.

Концерт чакхдоалаш массехк нийш лекхар цІи дезача иллиалархочо Нохч-ГІалгІай, заслуженни артиста Кобзон Иосифа.

Дек фонограмма тІа дІаэздаь И. Дунаевске «Даьхенах йола илли», юха а хьаяь байракхаш, хьаарбовд пионераш, хьахоз салюта таташ... Чакхдоаллa Нохч-ГІалгІайче хиина искусства доккха цІей.

Дег тІара баркал але безам боагІа вай республике шоай лакха говзал гойташ хиинача искусства цІи дезача коллективашта, театран эстрадай, кинои, тІехдикачв артисташта. «ІодІка хийла шуй, деза новкъостий!

А. УСМАНОВ.

СУРТАЦ ТІА: къамаьл деш ва РСФСР-а халкъа артист Д. Сагал; шоай говзал гойташ я Советски района ансамбль; пионераш бай тІа диллад «СССР-а — 50 шу»; «Салташ салоІача» яха сьина ловзаю грозненски гарнизона бІузоша.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ЧИГОРИНА ЦІЕРАГІА КУБОК

Нохч - ГІалгІай республика шахматисташ команда г. Ейске хьай Чигорина цІерагІа кубок яккхара йолча зональни хьалашка дакъа лаца. Хоржача командана юкъе ба СССР спорта мастераш В. Дорошкевич, Г. Мовшович, мастералла кандидаташ А. Хайт, С. Кастарнов, А. Сумин, А. Богданов, цхьоалагІа разрядаш йола С. Гацшин, Л. Никатова, Т. Голова, Т. Хачатурова.

Вай шахматисташ доаза бетабеннаб Ростова, Краснодара, Ставрополя, Черсий - Балкхарой АССР командай опыт йолча шахматисташца.

В. ЛАНСКОЙ.

ВАЙБАРАШ КОТБАЬЛАР

КІиранадийнахь «Ставрогрознефть» НГДУ стадионе метобалах лайзар вай республика «Искра» яха команда Краснодарски края Кущевскична «Комета» яхача командаца.

ДогІа деллаш ди дейадале е ловзар сакъердаме хилаб. Шолашта дика ловза ховлиг хьахьекхар командаша.

Счет 1:0 йолаш котъяьлар вай команда. Бурташ чутехар команда капитана Кузнецов Евгене.

ХІанз «Искра» Къилбаседа Кавказа мотобольни командашта юкъе шоллагІча моттиге я. ЦхьоалагІча моттиге я Ставропольски края команда.

М. ПОЛОНКОЕВ.

Редактора заместитель **М. М. ХАМХОЕВ**

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ЕВРОПАНА — МАШАРИ КХЕРАМЗЛЕН

КПСС XXIV съездо хьакхайхаь машара программа толамо чакхъяккхаро европейски континентера хьал дикка тоадаларга кхоачаваь. Социалистически мехкий коммунистически болхлойи партей кулгалхой Крыме вІашагІкхийттача хана бакъдаьча тайпара, хІинаьттув бола хьалаш кийчдаьд Европе чІоагІа машар оттабарга бодача наькъа тІа гІоллa лоархІаме гІа баккха безаш йола ерригача Европа юкъера совещани практически кийчъе йолаяра.

Укх деношка Хельсинке вІашагІкхийтар цу тайпара совещани тІехьа ца йоахаш гулъелга хьалхьаьца бола къилбаседехьарча мехкий — Дани, Норвеге, Финляндe, Швеце кхыча мехкашарча гІуллакхий министраш. Цар хьакхийкадир ноябре финкски столице дайолле лаьрхІача цунна дукхача оагІорахьара ерa кийчоним юкъе хьчнасе дакъа лаца шоаш кийча хилар. Ерригача Европа юкъара совещани гулъяра дош шоаш хьаллоацаш хилар хІанзе а хьакхайкаьад 28 европейски мехко а хІаьта иштта Канада а США-с а.

Социалистически мехкашта хетачох, европейски кхерамзлени цхьана гІуллакхаш леладарен проблемаш дукхача оагІорахьара къоастаяра ларде яха мегаргйолаш йола дунен халкъашта юкъера дукха соглашенеш яьй укх тІеххьарча шерашка. Царех да, белгала аьлча, СССР-ои ПНР-аси ФРГ-ица дай договораш, Малхбузен Берлинах лаьца яь йиъ оагІорахьара соглашени, кхыдола документаш. Цу деррригеша лерхІар дунен шоллагІа тІоми тІом чакхбаьккхачул тІехьагІа вегІаахара бахьан баьн долаш этта территориални политически реальностош бакъъяь тІаьцанза яег ца хилар да. Цу тайпарча реальностех наІ я укх тІеххьарча деношкарча событеша деча тешалгІа, дунен халкъашта юкъера ноаниш тІа-тІа дукхагІа чІоагІлуш йола Германски Демократически Республика.

Укх кІирагІа Берлине чакхъьйнай Финляндешн ГДР-аи юкъе дипломатически гІуллакхаш оттадара хьакхехьарча соглашенена парафиновн яь йола переговораш. Дукха ха йоацаш чІоагІъеннай консульски функцеш а кхоачаргйолаш йола торговни миссеш дІа а хьа а яхийтарах йола ГДР-ан Швейцарелен юкъера соглашенк. ГДР дунен халкъашта юкъе правови бакъъяь хьаллацара тІехьа латт чІоагІа владельни дола Швецера, Данера, дукхача кхыча малхбузен - европейски пачхьалкхенашкара политически назаш... «Малхбоалехьара Германи (вешта аьлча ГДР — РЕД). Малхбузено дипломатически бакъьяь хьаллацара новкъорле еш латтa духьале, — язду лондонски «Обсервер», — событей пизагІа йоха йоленнай, хІаьта кастта бокъонца йожа а мег».

Шеко хила езаш дац, дунен халкъашта юкъерча правови ларда тІа ГДР-ица лерттІа гІуллакхаш вІаштехьадахаро а хІаьта иштта ООН-е из (ФРГ-ица цхьана) дІачуэцаро а Европера хьал дІахо тоадарах машар чІоагІбарах ковкъостал дергдолгах.

БРАЙТОНЕРА КОНГРЕСС

4-ча сентябрера 8-ча сентябре кхаччалца хІара шерара британски тред-юнионий (БКТ) 104-гІа конгресс хилар Брайтоне. Цул делегатий теркама юкъмоттига дар торе правительства арадаьккха болхлошта духьалара законодательство юхадаккхар духьа профсоюзаша доаттабеча къовсамах дола дош. Мехка тІа-тІа дукхагІа хул доал леча гІозприй социальни политикина раьза болцараш, тІа-тІа чІоагІагІа кхоахалуши державни латт къахьегамах капиталон юкъера дов. Маьхаш лаккхдаре хьабе болх бонца нах дукхагІа Іоабарен наькъаца правительства хьал а лоацаш къахьегамхоштa качьяхийта гІерт английски монополеш Великобританеа тІакхьача ерраги валютно-финансови кризиса а кхийола экономически а халонаш.

Духхьал из бахьан долаш парламенте гІолла чакхдаьккхар Э. Хита кабкнето ший закон — «промышленностерча отношеней» хьакхехьарен «хьалдеча чуІеча цІешашта финансобани яра» хьачъехьарен. Хьалхарчо — ма дарра аьнча профсоюзаш забастовка яра бокъонеш а йоах. Шар дерригa гІуллакхаш Іаьдалий тІахьожама кІал а оттаду, шоллагІаар — миллионаш бола мугІаререча англичанашта кварталаш дІахо дикка лаккхдара маІан долаш да.

Великобритане тред-юнионаша брайтонски конгресса трибунера хьаккхайкадир «промышленностерча отношеной» хьакъехьарча болхлошта лахьалерча закона ховлам боллаш духьале елга, къахьегамхой тІахьйхар Іаьдалий на реакционни акт юхаяккхийтара тІехьа деррижча къамаьн юкъара кампани йолаяра. Дукха дукхагІа баьош тІехьа а болаш конгрессо иштта тІаийцар Англи «Юкъарча пьлака» юкъехкара духьала протест кхайкаеш йола резолюци а. хІана аьлча цо беш дика болх бац мугІарерча • англичанашта керда халонаш тІакховчаелгеш эшачох уж боахиеги мара. Делегаташа БКТ генсовет декхарийлайир мохк ЕЭС-ах дІаяхетарах арта закон юхадаккхийта хьежа.

Мехка вахаре йоккха событи а хинаь дІаиттача тред-юнионий конгресса итогови документаша тешал ду английски болхлой болам шерра баржар бахьан долаш БКТ низ дикка чІоагІбеннa хилара. Ший дхьал заседание конгрессо, юхлера а, юхаьккхар 38 шу хьалхагІа БКТ, тІаийна хинна хІара шера хулча профсоюзни съездашка ухийтача делегаталах коммунисташ хоржилга дехкеш хила эхьера решени.

Брайтоне тІаийнача решенеш ког тешолеш хьаьхьох дозл деча хІанзарча гІозарий цхьарча санна, иштта арахьарча а экономически политикацара 10 миллион гергга къахьегамхой шоай мугІараштa юкъелоацаш йолча британски профсоюзий къаьггал Іаьддан оппозици. Консерваторий правительства лелабеча халкъа духьаларча наькъа хьалхашка унгт Англе болхлой классо тІа-тІа чІоагІагІа еш йола духьале.

ООН: ЛОАРХІАМЕ РЕШЕНИ

Пуэрторикански патриоташи деррига дунен прогрессивни общественностон раьза хинна хьалльяр дукха ха йоацаш деколонизацех йолча ООН къаьсттача комитето тІаийца. «Пуэрто-Рик халкъ шин мухьагІа кхычарах тийша хІама доацаш хила йиэза бокъо йолаш хилар» бакьдеш йола резолюци. Пуэрторикански дош ООН-е дувцилга, «США чурча гІуллакхашта юкъегІертар» саина из хетийта а гІерташ, дукхача шерашка массе тайпара харц а баькъ а лувш тІехьадаьхо йола американски дипломати цІенхошта а эшар маІан долаш я из решени. Ишта тактика лелаярца США-с лерхІар кхо миллион хІана дац яьина долча пуэрторикански халкъа Вашингтоно тІакховчабаь унзаре бола дунен общественностах лочкъабе.

1898 шера Пуэрто-Рико дІа а лаьцо, ВІашагІкхийттача Штаташа шоай колони яьй цунах, цун Іалама рузкъаш шоашта чукхьхьаи. Карибски форда юкъе уллача цу йоккха йоацача гІайренах шоай монополеш йІаьхий ерайолча рузкъаш духдуьла хьаст а хІаьта стратегически гІуллакха латиноамерикански халкъий къамах кортамукъален боламаш тоІадара йола лоархІаме плацдарм а яьй цар. ХІанз цу тІа к 12 американски тІема базеш тренировочни лагеря, атомни водородни герза складаш, ядерни боеголовкаш йоахка ракеташ кхувса площадкаш, «В-52» яхача еаййоккхача самолетий аэродромаш.

ГІайрен тІера колониальни порядкаш хьейллаяхар духьа 1952 шера дена Пуэрто-Рикех «наргІатта США-х хьакхийтта пачхьалкхе» яхо баьнинаб, цхьабакъда, цунах хІама хуипаденнадац. Мехка чурчи арахьарчен политика дерриг дешаш хьалагІа а саина Вашингтоне хьесталу, хІаьта США баха пуэрторикананш шоллагІча сортах бала граждапаш лоархІаш а расови дискриминаци тІалоаттаеш а ба. Пуэрторикански публициста М. А. Гонсалеса гІайрегІа йолаш яздаьх, ший дяьхе — «ВІашагІкхийттача Штатий йоккхийча монополеша эксплуатаци еш йола колони я» яхаш.

ХІанз Пуэрто-Рико США «51-гІа штат» я яьна хьакхайкар а цу наькъаца колониальни хьала из цІеккха кІалхара ца алийтар а духьа керда хІилла хьовзаьй Вашингтоно.

Деколонизаце дешашта йолча ООН къаьсттача комитета решене тІа хьахьекхад вай хано — колониальни система цІенъенна йолаш йолча хано хьалхадаьккхар. Ший кхел шийга къоастаяйта бокъо яла еза Пуэрто-Рико халкъа.

В. СЕРОВ, Е. БАБЕНКО, А. КОЗЛОВ.

(ТАСС).

ДУГА КХАЙ ТІА Я ПУЛЕМЕТАШ

Демократически Вьетнаме кастаста бІаргато йиш я герзаш кач а дадаш станокашта хьалхашка, дуга кхаина болх беш боаккха нах.

МоястагІчоа бивса цаз а хинна дІаттай халкъа ополчене отрялет дукхха ха хьалхегІа дена 1964 шера дена 1968 шерагa кхаччалца 300 совгІа американски самолет чуйтай ополченцаша. Алхха укх цхьан шера пар хІалакъьий сигалара тІауха 36 пират. Масала, духхьал халкъа ополчене бІухоша плеш воалаваьа чуяхкийтача дукхагІа американски самолетий летчикаш. Кхетташ де, къахьегамхошца садаташца вІашагІкхетар селла чІоагІа лоаш тхо хІана дар...

...Сатоссаш латтар тхо юрта дІаккоачача хана. ГуйрийнаьчагІоалла юкъе гІолла бІаргагора юкъера хьакъедаш къарга сийна дуга рассада а йолаш дола яй тІахийна дуга кха. бимбукъах дагь акапхой цІалгаш. Пулеметий бІешош дагІар кхайна юкъе.

— Тховшта чІоагІа вншаш долчаш лаьттан чІегилгаш сигалара тІаьоагІа моастагІа юкатохаб дукъа доаде. дувцача кІийленашта дІакъестанза ца доалаш да тхо. аьлар тха дегарлар хайнача ополченций командира Нго Зуэ Кьюнг.

Дош аьнича да ополченций. Цу отрядацарча пулеметчикаша цул хьелхкхагІа кхы цхьаькха а американски «Фантом» чуйтар.

— ГуйрийнагІа 10 сахьат 30 минуташ а яьпнача хана, — дувц Нго Зуэ Кьюнга. — массехк самолет цхьаьа гучаьялар. Хаийна бомбаш чуетта йолхаш яо уж. Тха зенитчикаша дов доладир. Тховшта бІаргайра цхьанена тІехьа шоллагІаяр йолаш сийрда алаш а лелхаш чувия кхо «Фантом». Цигача къулбехьенгахьара гучайнкхар лохьаина йоагІа кхы цхьакха а американски стервятник. Тха ерригача пулеметаш цу сахьате цунгахьа ерзайр шоай йовхьаш, юьла йолаелар уж. Самолет гІоалъяьлар. Іаьржа кІур арайнккар цунна чура...

Кьюнга дувцачох, атта ниіс декнад долла хІама. Цхьабакъда, ополченций командира дувцарзар, цу хане укхоза бомбаш ракеташ лийхха хилар, шоай позицеш хала — шаьрача хкай тІа хиннаяле а, ополченцаша шоай тІема постраш дІакховсаш ца хинна хилар, хІанзале а ткъаь кхоазе американски фегарча пиратшта уж дукхьалъетта а массааз а котбийна а хилар.

...Шаьхха Іеха йолелар сирена. БІаргиІацкъам тохача юкъа пулеметашта хьалхашкара моттигаш хьалийцар ополченцаша. Зембоахараш кІирбенна дІахьеж гаьнарча сигалехьа. Гаьнара хьахенер лист-листа юьлоча пулеметий тата а дужадаь йоагІача самолета тата а. ТІаккха а магизар американски агрессораша Демократически Вьетнама столицана тІакхача.

Отбой хинначул тІехьагІа тха къамаьл хилар община администратизни комитета председателаца Нгуен Ван Чиеуца. Цо дийцар:

— Юхьанце атта дацар ополченцашта, — дукхагІбола ахархой цІаккха а герз бо доллаза мабарий. ХІара денна болх чакхбьинначул тІехьагІа тІема кийчо ей хулар уж, хІаьта ГуйрийнагІа юхо а кхай тІа болхар. Тха кооператива дуга кхедеш доахаи лебадаш я. Нагахьа сайна 1965 шерага кхаччалца эхаровна хІара гектара тІера тха гоннал кІезигагІа дуга гулдеш хиннадале. 1967 шера дена хІара гектара гІоадоала дуга даим вовхІ тоннал дукхагІа хулаш хьадоагІа. Кооперативана дицнургдоацаш да тха халкъа ополчене отряда «гІеххнка отряд» аьнце цІи енна 1971 шу.

— Тха кентера иза, — доккхаш аьлар отряда комиссара Нгуен Хыу До, — уж ба беррига ополченцех 80 процент бола комсомольцаш. Уж берригаш а — производстве хьалхалатт. Вьетнама Демократически Республика хьаь 27 шу дизарца дувзадена декхар тІамайца оаха — къахьегаме а, агрессорана лоаттабеча къовсаме а керда толамаш даха. Геттара дика хет тхона, тховшца цхьана тха советски доттагІаша а цІей белгалдоаккхаргдолаш. берригачa советски нахо дег тІара баркал оал американски империалисташта духьала лоаттабеча къовсамо цаъ тха халкъа новкъостал деш а цун оагІув хьаллоацаш а хиларах.

Массехк сахьат мара дахкхаьзар оаха отряде, цхьабакъда, цу юкъа а тхона бицлургбоацаш дег чу бийшар къонахчал дола ополченцаш.

Хацой.

К. БОБРОВ, АПН соб. корр.

ДРВ. Къилбаседа Вьетнама лиэтта нах бахача районашка дІахо а бомбаш чуетташ я американски авиаци. Уж цар чуеттаро дукха нах баха цІенош, промышленни предприятеш, школаш, дамбаш йохаяй. Маьрша баха дукха нах боабаьб, човнаш а яй.

СУРТА ТІА: Ханоя цхьан районе дохадаь цІенош цхьалхадоахаш ба баха нах.

Прессене Вилъд — ТАСС сурт.

Газет арахула шинара, еара, шоттан денош.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 сентябре

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Восбола телевидени. Берашта: «Хьабола фаьлг». 10.15 — Восбола телевидени. «КІай берийзе» яха художественни фильм. 11.30 — Іилма, тахана. «Іилман» популярни программа. 12.30 — Останкинера концертни студе тІахьех. 13.10 — Телевизионни документальни фильмий программа. 16.35 — Передачай программа. 16.40 — Фу Іомаду СССР экономически географие. (Дешара передача). 17.10 — Передачай программа. 17.15 — Социалистически ялха дисаних «Пятилетка — дания хьалха». (нохчий меттала). 17.25 — Музыкальни-пауза. 17.30 — Нохч - ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 17.35 — Дукха къамаьи даха пачхьалкхе вІашагІъелдай деррига советски халкъий революционни творчество. 18.10 Киножурнал. 18.20 — Хьажийлаш кино мастераш болча. Яха чуэхаш йола Сандола бригада. 18.40 — Берашта дола мультфильм. 18.50 — Дунен хилкъашта юкъера обзорен. (гІалгІай меттала). 19.05 — «Малхбоален илли». 19.30 — Советий мехкий кино искусство. «Ярайтта шу даьхнадар пар» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаб». Информационни программа. 21.30 — «Вендетта» яха художественни фильм. 22.15 — Восбола телевидени. «Месрой уйлаш». Концерт. Кинера передача. 22.55 — Кердадараш. Передачай программа.

18 сентябре

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Вос бола телевидени. Берашта «Хьабола фаьлг». 10.15 — Берашт. «Домовой» яха телевизионни спектакль. 11.45 — Симфони музыка гІолла цикъ бар. 12.30 — «Цар сигале караязаю» яха художественни фильм. 14.05 — «Берашта Дийнойта» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 14.30 — Юртара балхаш сехдина ха. 16.30 — Передачай программа. 16.35 — Фу Іомаду юкъарча биологе. (Дешара передача). 17.00 — Берашта вІахарех. Ленинградера передача. 17.30 — Передачай программа. 17.35 — Кавказий тархе тІа. Шолесты... «Са Черсий - Балхарой мохк». 18.00 — «Мужчеера кІа» яха киноочерк. 18.10 — Киножурнал. 18.20 — Нохч - ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.40 — Хоамаш, реклама. 18.50 — Берашта дола мультфильм. 19.05 — Сан, обществ, закон. 19.35 — Вос бола телевидени. Футбол. Ленина цІерагІ бола Центральни стадиона трансляци. 21.15 — «Хаб». Информационни программа. 21.45 — «Хьуме кхоэз» яха фильм - балет. 22.45 — Футбол. Чемпионате трансляци. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

18 сентябре

6.30 — Юртара Іуйре (эрсий меттала). 6.40 — «Хьажийлаш чуэзца коммунистские» яха корреспонденции (гІалгІай меттала). 6.57 — Хоаттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.30 — «Аьнерх къамаьл дергда» яха музыкальни передача (гІалгІай меттала). 8.45 — «Турпалх захарийх ...» Заниелза мовостанира дакъа (гІалгІай меттала). 16.00 — «Ахмедхина унахІено йохааь» яха беседа (гІалгІай меттала). 16.15 — Индустри бокха тІа (нохчий меттала). 16.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

...обзор. 7.30 — «Ленинан исьх» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.30 — Нохч - ГІалгІай патриотически илли (гІалгІай меттала). 8.45 — СССР вІашагІъелла 50 шу дизарца. «Социалистически къамаши Советски халкъа цхьана политически цхьаоIсне». яха беседа (эрсий меттала). 16.00 — Юртбохама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Юртара вахар». Юртбохама болхлошта бола передача (нохчий меттала). 16.45 — Нохч - ГІалгІайчен индустри (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 19.30 — «Жигархой вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала). 20.00 — Художественни самодеятельностa коллективашна вистуьлей (нохчий меттала).

19 сентябре

7.30 — «Грозненский рабочий» газета

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАДОЛАДЕННАД 1973 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язду бузаша ерригача отделенешка а промышленноста транспорта, гІишлошъяча, предприятешкарча, доьнара заводашкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча вЄнайозуш дерригача общественни уполномоченашка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: цхьан шера — 3 сом 12 кепек, 6 бетта — 1 сом 56 кепек.

ДИЦ МА ДЕЛАШ 1973 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ХАОТТАМ

Тахан республика гІоллен Грознен хувцалуш моргаш а йолаш, малхбоалехьара гІаьхьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 15—20, Грозне 18—20 градус йІоахаа йолаш хила а тарлу. Кхоанен ломмех моргаш а йолаш, юкъе-юкъе екха а екхаш, цхьаьбоалча моттигашка кІезиг - дукха догІа а делхаш, да а къувьяш, хьаьда лостам боаям гІаьхьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 7—12, деношка 14 — 22 градус йІоахаа йолаш хила а тарлу.

Метеостанция.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-69, редактора зам. — 2-30-11; бахкхоча секретара — 2-34-20; партийни вахаро культура отделий 2-81-40, промышленноста отдела — 2-42-30; юрта бол. хана отдела — 2-42-28, кехатий отдела бухгалтерия — 2-40-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Ревалюции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-69, зам. редактора — 2-30-11; ответственного секретаря — 2-34-20; отделов партийной жизни и культуры 2-81-40, отдела промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-40-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05213 Заказ 7435.